

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910. Första Kammaren. Nr 16.

Torsdagen den 17 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs val af fem suppleanter i Riksdagens särskilda utskott. Därvid aflämnades 10 $\frac{1}{2}$ valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades af 64 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet» och en annan grupp utgjordes af 38 valsedlar med öfverskriften »de moderata».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Pettersson, August T.,
- » 2 » Barthelson,
- » 3 » Berg, J. Volrath,

hvilka tre namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes såsom

- nr 1 herr Rogberg,
- » 2 » Troedsson,

hvilka två namn i denna följd uppförts å gruppens samtliga valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till suppleanter i utskottet valda i följande ordning:

herr Pettersson, August T., från »det förenade högerpartiet»,
» Rogberg,..... » »de moderata»,

herr Barthelson, från »det förenade högerpartiet»,
 » Berg, J. Volrath, » » » »
 » Troedsson, » »de moderata».

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

nr 62, af herr *Håkanson, Edvin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubrikerna 448 bomull och 450 vadd;

nr 63, af herr *Håkanson, Edvin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubriken 465 bokbindarklot;

nr 64, af herr *Håkanson, Edvin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubriken 511 spånadsvaror;

nr 65, af herr *Åkerberg*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubrikerna 88 och 89 frö m. m.;

nr 66, af herr *Larsson*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår klorkalk; och

nr 67, af herr *Knaust*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rostadt kaffe m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande jordbruksutskottets den 11 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Mom. I.

Angående nya
jägmästar-
befattningar.

I fråga om de ordinarie, direkt af skogsmedlen utgående anslagen hade Kungl. Maj:t i punkt 5 under nionde hufvudtiteln af statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen bland annat att

i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare fem jägmästarebefattningar med af Kungl. Maj:t föreslagna löneförmåner och i sammanhang därmed nedsätta de i samma stat uppförda resepenningar till jägmästaren i Tjusts revir, nu 700 kronor, med 100 kronor till 600 kronor.

Angående nya
jägmästare-
befattningar.
(Forts.)

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två inom Riksdagen väckta motioner, nr 40 i Första kammaren och nr 110 i Andra kammaren, däri herrar *G. M. H. Ekelund* och *A. Ekman* sammanstämmande hemställt, att Riksdagen för sin del ville besluta, att i öfverensstämmelse med domänstyrelsens förslag ett särskildt revir, benämndt Karlsby revir, af östra distriktet måtte inrättas, omfattande de af domänstyrelsen närmare angifna delarne af nuvarande Ombergs revir, och att i aflöning till jägmästaren i Karlsby revir måtte anvisas ett belopp af kronor 4,900 årligen, hvaraf kronor 2,300 i lön, kronor 2,000 i tjänstgöringspenningar och kronor 600 i resepenningar.

Utskottet hade på anförda grunder i nu föredragna moment hemställt, att Riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet och med afslag å herrar *G. M. H. Ekelunds* och *A. Ekmans* ifrågavarande motioner, i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare fem jägmästarebefattningar med de af Kungl. Maj:t föreslagna löneförmåner och i sammanhang därmed nedsätta de i samma stat uppförda resepenningar till jägmästaren i Tjusts revir, nu 700 kronor, med 100 kronor till 600 kronor.

Vid förevarande moment hade reservation afgifvits af, bland andra, herrar *E. G. H. Åkerlund*, *N. Persson*, grefve *R. G. Hamilton*, *G. A. E. Kronlund* och *C. G. Barthelson*, hvilka ansett, att utskottet under mom. I bort hemställa, att Riksdagen måtte, med bifall till såväl Kungl. Maj:ts förslag som äfven de af herrar *G. M. H. Ekelund* och *A. Ekman* i ämnet väckta motioner, i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare sex jägmästarebefattningar med de af Kungl. Maj:t och nämnda motionärer föreslagna löneförmåner och i sammanhang därmed nedsätta de i samma stat uppförda resepenningar till jägmästaren i Tjusts revir, nu 700 kronor, med 100 kronor till 600 kronor.

Herr *Barthelson*: Utskottet har utan meningsskiljaktighet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag uti den föreliggande revirdelningsfrågan, hvaremot utskottets majoritet icke kunnat vara med om den delning af Ombergs revir, hvilken föreslagits af två enskilda motionärer. Rörande den första frågan, som af utskottet tillstyrkts, torde jag därför icke behöfva yttra mig, då förhoppning bör finnas, att Första kammaren för sin del kommer att godkänna detta Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber därför att genast få kasta mig in på frågan om delning af Ombergs revir och därvid framhålla de synpunkter, som jag anser böra tagas i betraktande.

Det svenska skogsväsendet har på de sista 20 à 30 åren

Angående nya
jägmästar-
befattningar.
(Forts.)

gjort kolossala framsteg. Inkomsterna från statens skogar, som på 1870-talet utgjorde några hundratusentals kronor, komma att för innevarande år uppgå till nära 11,000,000, och de äro, såsom herrarna veta, i statsverkspropositionen beräknade för nästa år till samma belopp, 11,000,000 kronor. Genom nu afslutade stor-skiften och afvittringar i Norrland och Dalarne hafva kolossala vidder lagts under skogsstatens vård och förvaltning, och i södra Sverige hafva äfven betydande vidder lagts under denna tjänstemannakår. I hvilken utsträckning detta sista skett, kan man få en föreställning om, då man tänker på, att det kapital, som staten nedlagt i skogsegendomar under de sista 20 åren, belöper sig till mellan 20,000,000 och 30,000,000 kronor. Genom denna stora tillökning i förvaltningsområdet har det naturligtvis inträffat, att åtminstone på vissa håll det varit omöjligt för nuvarande personal att äfven med användande af den största energi på ett tillfredsställande sätt sköta denna statens egendom.

För att klargöra det ohållbara i nuvarande förhållanden skall jag bedja att få nämna några siffror. När år 1870 ett svenskt revir upptogs till 17,360 hektar, i medeltal nämligen, hade det 1880 ökat till 67,100 och 1890 till 77,800 för att 1900 ökas ända till 79,160 hektar. Jämföra vi dessa siffror med motsvarande för grannländerna, så finna vi, att ett revir i Norge upptager 27,390 hektar, i Finland 13,114, i Danmark 2,184 och i Preussen 5,375 hektar. Dessa siffror visa ju, att år 1870 gick på ett svenskt revir 10 stycken preussiska och år 1906 16 stycken sådana.

Nu kan man visserligen invända, att dessa höga medeltal för reviren bero på de stora arealerna i Norrland, där en ordentlig skogsskötsel ännu icke kan äga rum. Detta är visserligen sant, men jag erinrar därom, att för en stor del revir i södra och mellersta delarna af riket utgör arealen 25 å 30 tusen hektar och däröfver, hvilket, då ifrågavarande landsdelars kommunikationer möjliggöra en intensiv skogsskötsel, naturligtvis är alldeles för högt. Disproportionen mellan antalet förvaltare och de stora förvaltningsområdena, som jag med siffror har visat, framträder så mycket tydligare, om herrarna erinra sig att skogsstatens tjänstemän fått en hel massa åligganden sig pålagda, som icke direkt beröra det skogliga området. Så t. ex. skola skogsstatens tjänstemän bevaka kronans rätt samt tillse, att författningar, som röra skogen, efterlefvas, hålla syner och besiktningar icke blott å de torp och lägenheter, som i tusental numera tillhöra skogs-väsendet, utan äfven i afseende å en mängd boställen, där jägmästarna vid afgifvande af sina utlåtanden få uppträda, så att säga, såsom skiljedomare mellan till- och afträdare. Slutligen har Riksdagen genom antagande af lagen angående den enskilda skogsvården pålagt skogsstatens tjänstemän ett icke oväsentligt arbete. Jag erinrar vidare om att i fråga om Norrbotten gäller utsynings tvång, hvarvid äfven skogsstatens tjänstemän äro utsy-

ningsförrättare, samt att rörande mellersta och södra delarna af riket enligt sist antagna lag man helt enkelt kan öfverlämna skötseln af vissa enskilda skogar åt jägmästaren i det revir, där skogen är belägen. Då nu skogsstatens tjänstemän genom förhållandenas makt pålagts ett i alla afseenden så väsentligt ökad arbete, så kräfvat med naturnödvändighet utvecklingen, att det kommer en tidpunkt, då nuvarande personal icke kan fullgöra de åligganden, som staten fordrar, för ett rätt utnyttjande af dess egendom. Vill man i vårt land, såsom här ofta icke blott i Riksdagen utan ock i dagspressen fordras, införa en intensiv skogshushållning, grundad på skogsvetenskapen, som för närvarande står ganska högt, måste också Riksdagen bevilja därför nödvändiga medel. Jag vill icke för min del in absurdum påyrka revirdelningar, utan endast framhålla nödvändigheten af att revirdelning verkställes, då sådant af fackmyndigheterna fordras, när det visas med klara siffror, att en delning är nödvändig för uppnående af intensiv skogsskötsel, eller, med andra ord, då det kan visas, att delningen är för kronan så att säga en god affär. Jag kan icke underlåta att i detta sammanhang anföra hvad utskottet i föreliggande utlåtande säger.

»Vid bedömandet af den ifrågasatta revirregleringen inom Östergötlands och Kalmar län torde en mera principiell synpunkt böra anläggas. I mellersta och södra Sverige, där på grund af den tätare befolkningen och de bättre kommunikationerna afsättningen af skogsprodukterna kan ske med större lätthet och högre vinst än i de nordligare delarna af landet, torde nämligen vid förvaltningen af de allmänna skogarna, särskildt de under skogsstatens omedelbara vård ställda, hufvudvikten läggas därpå, att skogsskötseln bedrifves så intensivt, som förhållandena medgifva, hvilket tydligtvis i sin ordning nödvändiggör lämplig begränsning af de särskilda förvaltningsområdena. I denna riktning har också Riksdagen vid flere tillfällen uttalat sig. Hvad sålunda sagts gäller i hög grad nu ifrågavarande revir, och då såsom ofvan nämnts statsskogarnas areal inom dessa revir genom de betydande markförvärf, kronan där under de senare åren gjort, väsentligt ökats, finner utskottet i likhet med Kungl. Maj:ts och domänstyrelsen en uppdelning af reviren på flere förvaltningsenheter förestafvad af en god skogshushållning.»

Jordbruksutskottet har sålunda här uttalat ungefär detsamma, som jag sökt framställa, och erkänt befintligheten af de behof, hvilka jag sökt med siffror visa.

Jag nämnde nyss, att, då behof af intensiv skogsskötsel visar sig vara nödvändig, revirdelning bör ske. Ett sådant behof finnes, vill jag påstå, i fråga om Ombergs revir. Motionären har med siffror tydligen visat, att ett dylikt behof här föreligger, och jag ber att få något upprepa af hvad han anfört. Under senare åren har inköp af skogsegendommar skett, hvilka tillagts Ombergs revir,

*Angående nya
jägmästar-
befattningar.*
(Forts.)

Angående nya och köpeskillingen för tvenne af dessa kronoparker, Bona och jägmästar- Karlsby, uppgår till i rundt tal 800,000 kronor. Nettoafkastningen befattningar. för sistnämnda kronoparker utgör för år

(Forts.)

1905	c:a	20,793 kronor,	
1906	»	12,498	»
1907	»	27,536	»
1908	»	58,254	» och
1909	»	59,500	» ,

under det att motsvarande siffror för den del af Ombergs revir, som icke omfattar Bona och Karlsby kronoparker, utgöra för år

1905	c:a	24,481 kronor,	
1906	»	18,321	» och
1907	»	55,774	» .

Såsom herrarna finna, anför jag icke de i motionen uppgifna siffrorna för år 1908, som icke äro riktiga, utan bero på ett misstag af motionären. Afkastningen från detta revir har sålunda visat sig vara stadd i stark utveckling.

Tänker jag då särskildt på Karlsby kronopark, så finner jag, att dess läge är sådant, att goda utsikter finnas för bedrivande af en intensiv skogshushållning, sådan som Riksdagen fordrat, att man bör införa å statens skogar. Midt genom parken går en järnväg, och vid denna finnes på parken en station, hvarjämte inom ett bösshåll från parkgränsen finnes ytterligare en station — det vill säga parken är försedd med en järnväg, som går midt igenom densamma och har tvenne järnvägsstationer till förfogande. Å dess västra gräns ligger Vättern på en half mils afstånd med utmärkta upplagsplatser, och ungefär en mil från parken ligger staden Motala, där sämre ved och skogsaffall kunna afsättas. Kol kan mycket lätt afsättas genom nyssnämnda järnväg till Bergslagen, och sålunda finnes möjlighet för afsättning af alla skogsprodukter, så att de kunna nyttiggöras i minsta detalj. Ett verkligt behof föreligger således af, att på denna plats finnes en ordinarie jägmästare. Gifvet är, att, då kronan köper så stora possessioner som denna, de härigenom ökade göromålen icke kunna läggas på förutvarande jägmästaren, utan man har måst tillsätta en särskild s. k. biträdande jägmästare för skötande af nu berörda områden. Faktum är sålunda, att reviret i fråga i realiteten redan är deladt, fastän ena hälften skötes af en extra jägmästare. Då frågar jag: ligger det i statens intresse, att denna hälft skötes af en extra jägmästare? Denne har precis samma arbete, samma ansvar som den ordinarie, hvilken sköter den andra hälften. Så snart en extra jägmästare — särskildt är detta fallet med en skicklig person — sköter en sådan befattning, är det att förutse, att han, så fort sig göra låter, söker sig ordinarie befattning, det vill säga man får täta ombyten, och hvar och en,

som haft med en dylik förvaltning att göra, vet väl, att det uppstår förlust vid förvaltningen genom dylika oupphörliga ombyten. Detta gäller så mycket mer i fråga om förvaltaren här, som det icke rör sig blott om en enda egendom, ty den jägmästare, som har Karlsby att sköta, har äfven att förvalta flera andra kronoparker jämte flera smärre skogar och domäner. För att sätta sig in i de förhållanden, som förekomma vid denna förvaltning, behöfver han ju ett par år, men då han väl kommit in i förhållandena och kan börja göra sina kunskaper gällande, flyttar han kanske. Det synes mig, som om detta icke kan vara öfverensstämmande med statens intressen.

Angående nya jägmästarebefattningar.
(Forts.)

Här gäller det således: skall man behålla den extra jägmästaren eller anställa en ordinarie? Jag vill i sammanhang härmed, i fråga om detta extra-jägmästare system, som på skogsbanan inrotat sig och börjat blifva till skada för statens skogshushållning, anföra, hvad de extra jägmästarna själfva, som kunna sägas vara parter i målet, säga härom. I »Skogsvårdsföreningens Tidskrift» för år 1909 yttrar extra jägmästaren Wibeck härom: »extra ordinariesystemet har för länge sedan inom svenska skogsstaten nått en fullkomligt abnorm utveckling. Med dess nuvarande omfattning utgör det ett verkligt hinder för personalens fulla utveckling och utnyttjande samt binder tjänstemännen under oskäligt lång tid vid ogynnsamma arbetsförhållanden och mindre inkomster, än en snabbare befordran skulle medföra. Det vore ej en dag för tidigt, att vi lärde oss att se detta samt grepe verket an att afhjälpa missförhållandena.»

Se vi nu på de skäl, som Kungl. Maj:t och utskottet anfört, för att denna delning kan anstå, så synes det mig, att jag där icke kan finna ett enda verkligt talande skäl för detta undanskjutande af frågan. Man har anfört det skälet, att här på de sista tre åren icke något ytterligare inköp af skogsmark skett, och att därför ena hälften af reviret fortfarande kan skötas af en extra jägmästare. Mig synes detta skäl snarare tala för, att man nu bör ändra detta förhållande.

Så anför statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att det statsfinansiella läget för närvarande omöjliggör en delning. Jag vill icke ingå på frågan om finanserna, utan endast påpeka, att kostnaden för delningen, 1,700 kronor, utgör, fördelad på tvänne revir, 850 kronor för hvart och ett, och med den kändedom jag äger om personalen, är jag öfvertygad, att dessa herrar, om reviret blir deladt, skola sätta en heder i att återbörda till statsverket icke blott dessa 850 kronor, utan åtskilligt därutöver.

Domänstyrelsen har också framhållit icke blott nödvändigheten från skoglig synpunkt af, att detta revir delas, utan äfven att delningen komme att för statsverket medföra ökade inkomster. Man måste väl ändock i detta fall taga hänsyn till, hvad skogs-

Angående nya jägmästarbefattningar. förvaltningen och de, som på detta område böra sitta inne med sakkunnskap, hafva att säga.

(Forts.)

Ett af de hufvudskäl, som af utskottet anförts mot att dela reviret, är förhållandena med Ombergs skogsskola. Förhållandet är ju det, att den kommitté, som varit tillsatt för ordnande af den högre skogsundervisningen, har föreslagit, att Ombergs skogsskola i dess nuvarande skick skall indragas. Jag vill erkänna, att domänstyrelsen i sitt anförande till Kungl. Maj:t, i hvilket den anhåller om den delning, hvarom nu är fråga, icke fullt klargjort frågan. Efter att från vederbörande skogsförvaltning och domänstyrelsen hafva inhämtat för frågans bedömande nödiga upplysningar, ber jag att få relatera dessa för kammaren.

Ombergs skogsskola, som är belägen på själfva Omberg, har af ålder varit en skola för utbildande af kronojägare och skogvaktare med härför lämpliga bostäder. I och med att den föreslagna delningen blefve af regeringen och Riksdagen antagen, komme skogsskolan i dess nuvarande form, där undervisningen för närvarande utgör en förberedande kurs för inträde vid skogsinstitutet, att upphöra, men den kommer det oaktadt i alla händelser att fortvara såsom skogvaktarekola. Således kommer icke eller kan icke denna fråga på något sätt inverka på delningen af Ombergs revir. Om Ombergs nuvarande skola omändras till en skogvaktarekola, kommer Ombergs kronopark att bilda ett skolrevir i öfverensstämmelse med förhållandena vid de andra skogsskolorna. Den del af Ombergs revir, som sedan återstår, skall tillsammans med Kinda revir bilda två revir. Kinda revir är nämligen redan nu alldeles för stort. Såsom herrarna kunna se af den i statsverkspropositionen intagna tablå, innehåller det 20,500 hektar skog, fördelade på bortåt ett hundratal skogar. Man vet visserligen, att jägmästaren icke utan hjälp kan sköta detta stora Kinda revir, men man har icke velat nu komma in till regeringen med något regleringsförslag, förrän frågan om Ombergs skogsskola blifvit afgjord, för att frågan om skolreviret skall få afgöras i samband med frågan om regleringen af Kinda och Ombergs revir. Detta skulle blifva utvecklingens gång.

Slutligen har man anført såsom skäl mot den föreslagna delningen, att det är enskilda motionärer, som framlagt förslaget. Ja, man kan nog säga, att så är förhållandet, men jag tror också, att man i realiteten kan säga, att det icke är så; ty det är dock domänstyrelsens förslag, som dessa enskilda motionärer framburit.

Som herrarna torde veta, hafva reservanternas förslag i går antagits af Andra kammaren. Jag vill då, innan jag slutar, uttala den förhoppningen, att äfven Första kammarens ledamöter måtte behjarta denna fråga, som äfven har stor betydelse däri, att dess lyckliga lösning skulle bidraga till att skogsstatens intresse icke slappas, därigenom att dess tjänstemän, såsom nu är

förhållandet, betungas med så mycket arbete, att de icke kunna fullgöra de skyldigheter, som åligga dem.

På grund af hvad jag anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

*Angående nya
jägmästar-
befattningar.*
(Forts.)

Herr Odelberg, Theodor: Af den föregående ärade talar-ens långa anförande kunde man få den föreställningen, att detta är en stor och viktig fråga. Jag tror icke, att så är förhållandet. Det rör sig om en utgift på 1,700 kronor. Helt visst finnes det ej någon i denna kammare, som icke helt och hållet skrifer under de synpunkter den föregående talaren gjorde gällande rörande skötsel af statens skogar. Det är alldeles gifvet, att staten måste, där kommunikations- och afsättningsförhållanden sådant medgifva, slå in på en intensiv skogsskötsel, och det har staten också gjort. Men i och med detsamma staten så gör, måste äfven revirens storlek minskas. Så har skett under loppet af flera föregående år, och Kungl. Maj:t har också vid denna riksdag begärt inrättandet af fem nya revir, hvilka äfven af utskottet tillstyrkts. Tvisten står här om Ombergs revir och dess delning i två revir, Ombergs och Karlsby revir, såsom domänstyrelsen föreslagit, men ej af Kungl. Maj:t accepterats. Detta förslag har emellertid sedan upptagits af två motionärer, en inom denna kammare och en i Andra kammaren. Förhållandet är emellertid, att Ombergs revir för närvarande är deladt i två, alldeles såsom motionärerna begärt, med den skillnaden dock, att det ena reviret, Karlsby revir, förestås af en extra jägmästare. Såsom skäl för att en delning af reviret på två ordinarie jägmästare ej borde nu företagas har af Kungl. Maj:t anförts, att en omorganisation af Ombergs skogsskola, som nu förestås af den ordinarie jägmästaren, är ifrågasatt. Bli denna omorganisation genomförd och föreståndareskapet liksom vid andra skogsskolor anförtrödd åt särskild person, blir den ordinarie jägmästarens arbete betydligt förminskadt, hvilket naturligtvis kan hafva inflytande på sättet för revirdelningen. Denna fråga är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts pröfning, och jag tycker, att det vore mindre lämpligt, ifall Riksdagen mot Kungl. Maj:ts förslag skulle fatta beslut i öfverensstämmelse med motionärernas förslag. Det är icke för de 1,700 kronorna, utan på det af Kungl. Maj:t anförda skälet, som utskottet har hemställt om afslag å motionerna. Då man i realiteten icke vinner någonting annat, än att en jägmästare kommer på ordinarie stat i stället för på extra, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ros: Till de skäl, som utskottets ärade ordförande framfört, skall jag be att få foga några ord.

Den förste ärade talaren sade, att man skulle icke drifva revirdelningen in absurdum, men mig synes, att man skulle

Angående nya
jägmästare-
befattningar.
(Forts.)

komma det absurdas gräns bra nära, om man delade reviren, såsom här är föreslaget. Jag gör det påståendet just i jämförelse med de stora reviren i Dalarna och Norrland. Här är föreslaget, att Ombergs revir skulle delas, så att under skogsstatens förvaltning — icke under dess kontroll — skulle komma att ligga kronoparker, domäner och boställsskogar med en areal af endast 3,306 hektar, då däremot, om vi se på de stora kronoparkerna, som ligga under de nuvarande revirförvaltningarna, t. ex. i Dalarna, så hafva vi följande siffror att röra oss med: i Öster-Dalarnes revir 93,247 hektar, i Transtrands revir 93,117 hektar, i Särna odelade revir 211,000 hektar. Detta revir är nu deladt med cirka 100,000 hektar på hvardera revirförvaltningen. Nu svarar man naturligtvis det, att revirförvaltningarnas omorganisation ligger under behandling af en kommitté, och att denna kommitté antagligen kommer att föreslå revirens delning i två eller flera revir. Men just fördenskull har jag velat påpeka dessa siffror, emedan jag märkt, att man på senare tider särskildt i denna kammare är synnerligen ömtålig för något, som kan kallas konsekvensskäl. Här finnes icke något uppkonstrueradt konsekvensskäl, utan ett tydligt, klart, logiskt sammanhang mellan de här två fallen: den nu föreslagna delningen och den delning, som ovillkorligen måste komma att föreslås. Hvad skall man kunna tänka sig blifva följden af delningen, om man på samma sätt skulle dela reviren i Norrland och Dalarna? Jo, svarar man, i Norrland och Dalarna behöfver man icke så intensiv skogs-skötsel, icke så många revirförvaltningar. Det kan hända, att det finnes någon grund för det påståendet, men det förefaller mig ganska egendomligt.

Den förste talaren har i dag liksom i går gjort sig till särskild talman för de extra jägmästarna, och han har sagt, att man borde bifalla det här förslaget, för att icke skogsstatens intresse skulle komma att slappas. Jag kan alldeles icke föreställa mig, att det intresset skulle komma att vara beroende på, om det blir *en* ny jägmästaretjänst eller icke. Och då särskildt utskottets ordförande framhållit frågan om Ombergs skogsskola, tycker jag det skälet är så starkt, att jag icke kan förstå, att Första kammaren kan gå med på reservationen. Detta så mycket mindre, som departementschefen själf ansett sig för närvarande kunna låta den här frågan om revirdelningen förfalla.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Beck-Friis, Johan: Då motionären af sjukdom är förhindrad att här närvara, torde det vara skäl, att någon från länet yttrar sig öfver motionen, med anledning af hvad den siste talaren anförde. Han jämförde revirens storlek i Norrland och Dalarna med det nu föreslagna reviret i Östergötland. Naturligtvis är det ganska svårt att göra en sådan jämförelse, då kan-

ske skogsskötseln icke utlägges på samma basis. Här i Ombergs revir har staten just försökt att i så stor utsträckning som möjligt gå till intensiv skogsskötsel och uppbringa inkomsterna af skogen så högt som möjligt, hvilket torde kunna visas däraf, att den skog, som nu är fråga om att lägga under särskildt revir, inköpts, såsom jag kan se af papperen, för en summa af 800,000 kronor och har sedan under de senaste åren kunnat lämna en nettobehållning af 50,000 kronor. Det är ju ett synnerligen vackert resultat. Att det under sådana förhållanden kan vara skäl att lägga skogens skötsel under ledning af en ordinarie tjänsteman, som kan hafva tid att ägna sig åt densamma, synes vara uppenbart.

Angående nya jägmästarbefattningar.
(Forts.)

Jordbruksutskottets ärade ordförande sade, att denna sak ligger under utredning och att det kan blifva fråga om, huru det kommer att ordnas vid Ombergs skogsskola. Men en omläggning af skötseln af Ombergs skogsskola kan väl icke komma i fråga, förrän den nuvarande innehafvaren af jägmästarbefattningen på platsen afgår, och det dröjer ännu minst 7 år. Då skulle på den grund detta revir fortfarande skötas af en extra jägmästare under 7 år. Jag kan icke finna, att det har något att göra med huru det ställes framdeles med Ombergs skogsskola.

Då jag således tror, att detta revir är på god väg att blifva ett mönsterrevir och att det skulle vara synnerligen fördelaktigt, om det kunde skötas på så sätt, som det är enligt domänstyrelsens förslag planlagdt att skötas — med en ordinarie tjänsteman — och då, som sagdt, afkastningen af reviret väl kan försvara, att staten anställer en ordinarie tjänsteman, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till reservationen.

Herr Barthelson: Jag begärde ordet med anledning af hvad talaren på Dalabänken anförde. Jag är nu i viss mån förekommen af den siste ärade talaren, men ber dock att få göra några erinringar.

Gentemot påståendet, att arealerna för de föreslagna nya reviren vore för små i jämförelse med arealerna uppe i Norrland och Dalarne, vill jag säga, att dessa förhållanden äro helt och hållet inkommensurabla. Talaren glömde eller vet kanske icke af, att jägmästaren på Ombergsreviret äfven, förutom revirets skötande, har befattningen som chef för Ombergs skogsskola och såsom sådan ett afsevärdt och mycket viktigt åliggande.

Det frågades: hvad blir följen, om vi dela detta revir? Jag har i mitt anförande sökt visa, att däraf skulle följa bättre skogshushållning och bättre inkomster för statsverket. Jag tycker, att de siffror jag anført borde kunna vara fullt talande skäl för mitt påstående.

Slutligen sade den ärade talaren, att jag i går uppträdt till förmån för de extra jägmästarna. Ja, det är ju möjligt, att jag

Angående nya
jägmästare-
befattningar.

(Forts.)

gjorde det, ehuru jag icke uppträdde till förmån för den ene eller den andre, utan talade jag då som nu för det allmänna såsom ledamot af denna kammare. Men om jag då talade för de extra jägmästarna, måtte jag väl också hafva gjort det i dag, då jag talat för inrättandet af en ny jägmästarejänst, hvilket väl skulle blifva till förmån för de extra jägmästarna.

Grefve Douglas: Jag ber också att i korthet få yrka bifall till reservanternas förslag, och jag gör det på grund af den personliga kännedom jag har om de bägge kronoparkerna Karlsby och Omberg, som här äro i fråga. Såsom redan är framhållet, äro de objekt, hvilka under senare år lämnat allt bättre pekuniärt resultat. Detta är beroende på synnerligen gynnsamma lokala förhållanden och äfven på den sedan gammalt på Omberg rådande goda skogsskötseln. Det är alldeles uteslutet, att den extra jägmästare, som nu finnes å Karlsby kronopark, någonsin skulle kunna undvaras där. Det är tvärtom så, att sedan länge behof gjort sig gällande att där hafva en ordinarie jägmästare. Det finns efter mitt förmenande icke några skäl, som tala för, att denna sak nu ytterligare skall uppskjutas. Ty, såsom redan är framhållet, det är icke bra för sådana intensivt skötta skogar, om de byta om jägmästare, såsom nu kan vara fallet med den extra jägmästare, som där finnes, utan de böra administreras af personer, som stanna där lång tid. Omorganisationen har ju blifvit tillstyrkt af så godt som alla sakkunnige. Domänstyrelsen har föreslagit särskild ordinarie jägmästare för Karlsby, och jag ber att få säga, att på grund af den personliga kännedom jag har om dessa kronoparker det är min öfvertygelse, att en sådan organisation icke vidare bör uppskjutas.

Herr Jonsson: Frågan har ju egentligen icke någon större räckvidd, men i alla fall synas mig de skäl, som utskottet anfört, vara starkare än motionärernas. Det är emellertid icke detta, som föranledt mig att begära ordet för att yttra mig om denna sak, utan det är en annan omständighet, som förefallit mig högst egendomlig. Om man ser på redogörelsen för frågans behandling, finner man, att en kalkyl är uppgjord öfver, huru mycket statsverket skulle belastas genom två nya jägmästare, och så kommer därefter hvad som skulle besparas genom den tillämnade anordningen. Genom att indraga 5 biträdande jägmästare och assistenter skulle man spara 15,600 kronor, och på det sättet skulle den ökade kostnaden icke blifva särdeles betydlig. Men då frågar jag mig själf: huru skall det vara möjligt att med två ordinarie jägmästare bättre kunna sköta de affärer, som för närvarande fem biträdande jägmästare och assistenter hafva att ombesörja? Kan den omständigheten, att en jägmästare kommer på ordinarie stat, så afsevärdt öka hans arbetsförmåga, att hans

arbete skall kunna uppväga hvad flere extra jägmästare för närvarande göra? Det synes mig vara en mycket dunkel kalkyl, och förmodligen kommer saken att utveckla sig så, att, när en gång två ordinarie jägmästare anställas, vi nog någon tid därefter få tillbaka flere eller färre af de extra jägmästarna. Sålunda blir besparingen ingalunda så betydlig, som här gifvits vid handen. Det är på detta skäl jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Angående nya jägmästarebefattningar.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr E. G. H. Åkerlund m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i punkten 5 mom. I af sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den af herr E. G. H. Åkerlund m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 24.

Mom. II—VI.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 6 och 7.

Lades till handlingarna.

Punkten 8.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år funnes å nionde hufvudtiteln uppförda, hade Kungl. Maj:t icke föreslagit någon annan ändring än att förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., nu 40,463 kronor, Om vissa ordinarie anslag under nionde hufvudtiteln.

Om vissa ordinarie anslag under nionde hufvudtiteln. måtte för utjämnande af hufvudtitelns slutsumma höjas med 2 kronor till 40,465 kronor.

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att samtliga ordinarie anslag under nionde hufvudtiteln, som i föreliggande utlåtande icke blifvit särskildt omförmälda, måtte för år 1910 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. måtte göras den jämkning, som till jämnande af hufvudtitelns slutsumma kunde erfordras.

(Forts.)

Herr Odelberg, Theodor: Här har, som herrarna se, inlåtit ett tryckfel. Det står: »1910», skall vara: 1911, hvilket framgår af de följande raderna. Jag hemställer, att »1910» måtte få ändras till: 1911.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt med iakttagande däraf, att orden »år 1910» rättades till »år 1911».

Punkterna 9—11.

Lades till handlingarna.

Punkterna 12—14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Om anslag åt Fredrika-Bremer-förbundets landthushållningsskola.

Kungl. Maj:t hade under punkten 14 i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1911 bevilja ett anslag af 6,000 kronor till beredande af statsbidrag åt Fredrika-Bremer-förbundets landthushållningsskola vid Rimforsa för utbildande af lärarinnor.

Utskottet hade i förevarande punkt på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1911 bevilja ett anslag af 4,000 kronor till beredande af statsbidrag åt Fredrika-Bremer-förbundets landthushållningsskola vid Rimforsa för utbildande af lärarinnor.

Herr statsrådet Nylander: Herr talman, mina herrar!

Det var något oväntadt, att denna Kungl. Maj:ts framställning om en liten förhöjning i anslaget till Rimforsa landthushållningsskola ej vunnit jordbruksutskottets gillande, och att utskottets majoritet ej ansett sig kunna, hvarken helt eller delvis, tillstyrka densamma. Jag hade verkligen trott, att denna kvinnliga landthushållningsskola, som ju är den enda i sitt slag i vårt land, skulle omfattas med synnerligen stort intresse, och att staten borde göra allt för att understödja utvecklingen af dess verksamhet. Dess ändamål är efter mitt förmenande synnerligen

godt. Den vill lämna undervisning på de områden, som en husmoder har att handhafva i ett mindre landthushåll. Den vill söka dana och utbilda praktiska och dugliga lärarinnor, hvilka å sin sida skola hafva att lämna ändamålsenlig undervisning, råd och upplysningar åt landtbefolkningens kvinnor och åt arbetare-hustrur, rörande hemmens rätta skötsel. Af hvilken vikt och betydelse detta är för vårt land, därom torde jag ej nu behöfva orda.

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

Denna skola, som varit i verksamhet sedan den 1 november 1907, har nu ansett, att den borde något utvidga sin verksamhet genom anordnande af husmoderkurser och genom att lämna undervisning äfven i ladugårds- och trädgårdsskötsel, och har styrelsen för detta ändamål äfvensom för anställande af ett ökad antal lärare-krafter hos Kungl. Maj:t hemställt om höjning af det förutvarande anslaget. Det har begärts, att detta anslag af 4,000 kronor skulle höjas till 7,200 kronor. Kungl. Maj:t har med stöd af landbruksstyrelsens förslag trott, att en höjning till 6,000 kronor för närvarande skulle vara tillräcklig, men jordbruksutskottet har för sin del icke velat vara med om någon som helst förhöjning.

Jordbruksutskottet framhåller emellertid och betonar, att en utvidgning af skolans verksamhet i den riktning, som i den kungl. propositionen anvisats, vore både önskvärd och ändamålsenlig. Ja, jag tror man kan påstå, att en sådan utvidgning af skolans verksamhet är af behofvet påkallad; ty om, såsom jag hoppas, Riksdagen kommer att bifalla framställningen därom, att bland statsunderstödda åtgärder för det mindre jordbrukets höjande äfven må inbegripas anordnande af husmoderskurser, utbildningskurser för i småbruk deltagande kvinnor och dylikt, så är ju alldeles nödvändigt, att för en sådan undervisning lämpliga lärarekrafter utbildas och finnes att tillgå, så att man kan få någon visshet därom, att de medel, som Riksdagen för detta ändamål anvisar, blifva på ett nöjaktigt sätt använda, och att målet med dem i någon mån vinnes. Denna skola vid Rimforsa synes mig äga de allra bästa förutsättningar för att kunna väl fylla en sådan uppgift, belägen som skolan är på landsbygden och förenad med ett litet landtbruk, ett småbrukarehem, där tillfälle kan beredas eleverna att erhålla icke allenast teoretisk, utan äfven praktisk undervisning.

Beträffande resultatet af skolans hittillsvarande verksamhet så tror jag näppeligen, att man kan, såsom utskottet antyder, om detsamma säga, att det ej synes motsvara de förväntningar, som fästs vid skolan. För min del vågar jag hålla före, att resultatet af den första undervisningskursen, hvilken slutade den 30 april 1909, måste betraktas såsom jämförelsevis synnerligen godt. Landbruksstyrelsen, som företagit vederbörlig inspektion af skolan, omförmåler i sin berättelse, att undervisningen bedrif-

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

vits på ett fullt tjänligt och med skolans ändamål öfverensstämmande sätt, och de elever, som genomgått den fullständiga kursen, hafva i allmänhet vunnit goda anställningar, i hvilka de böra blifva i tillfälle att utöfva en gagnande verksamhet just af den beskaffenhet, för hvilken de utbildats. Att eleverna äro eftersökta, torde äfven framgå däraf, att flera af dem, som nu genomgå kurs vid Rimforsa, varit efterfrågade och fått mottaga anbud om förmånliga platser.

Utskottet anmärker vidare, att i tablån öfver skolans beräknade inkomster för år 1911 förekommer bidrag från endast ett hushållningssällskap. Denna omständighet torde dock ingalunda få fattas såsom bevis på bristande intresse från hushållningssällskapens sida. Då skolan startades, voro ej mindre än 14 hushållningssällskap redo och villiga att bevilja skolan för en gång ett bidrag af tillsammans, 3,900 kronor. Sedermera hafva, såsom det meddelats mig, framställningar om årsbidrag från hushållningssällskapen icke blifvit gjorda, och detta på den grund, att man alltför väl vetat, att hushållningssällskapens tillgångar för närvarande äro starkt anlitade och att hushållningssällskapen därför i allmänhet numera icke gärna vilja binda sig för några årsbidrag, i synnerhet då det gäller nya företag.

En omständighet, som kanske mer än någon annan bidragit till att försvaga skolans ekonomi och som för öfrigt torde kunna ytterligare i viss mån belysa nödvändigheten af någon ökning af statsbidraget, är, att såsom villkor för statsbidragets åtnjutande blifvit, såsom också i utskottsbetänkandet omförmäles, föreskrifvet, att elevernas afgifter för undervisning, kost, logi och lyse icke få öfverstiga 600 kronor per år eller 50 kronor per månad. Denna afgift kan ju gifvetvis icke till fullo täcka skolans kostnader för de prestanda, som i denna afgift äro inneslutna, hvarför skolans styrelse ock från början var betänkt på att sätta denna afgift något högre. Då emellertid nästan samtliga skolans elever äro i mindre goda ekonomiska omständigheter, har det ej synt mig tillrådigt att vidtaga höjning i denna afgift, utan jag har föreställt mig, att det vore riktigare, att staten något höjde sitt bidrag och därigenom möjliggjorde elevavgifternas bibehållande vid detta jämförelsevis låga belopp, hvarigenom tillfälle fortfarande kunde beredas äfven mindre bemedlade flickor att genomgå denna nyttiga skola och ägna sig åt denna kvinnliga undervisningsverksamhet till nytta och gagn för våra svenska småbrukarehem. Höjningen af statsbidraget skulle dessutom medföra skyldighet för skolans styrelse att antaga ytterligare en frielev, hvarigenom frieleveras antal skulle komma att uppgå till fyra.

Öfvertygad som jag är därom, att denna kammare välvilligt behjärtar dessa omständigheter och att kammaren finner, att det är synnerligen goda och för våra småhem nyttiga ändamål, som med dessa medel kunna främjas, vågar jag uttala den lifliga för-

hoppning, att äfven Första kammaren liksom förut den Andra kammaren skall bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

*Om anslag
åt Fredrika
Bremer-för-
bundets landt
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

Herr Odelberg, Theodor: Det är icke för nöjet att få spara 2,000 kronor på denna hufvudtitel, som utskottet här afstyrkt Kungl. Maj:ts proposition, utan därför att utskottet velat häfda den gamla, goda principen, som dock numera synes börja falla i glömska, nämligen att den anslagssökande äfven bör påvisa, att medel. anslagna af korporationer eller enskilde, finnas disponibla för främjande af det företaget, för hvilket statsmedel äskas. Jag behöfver blott påminna: huru har icke svenska mosskultur-föreningen, huru har icke Svalöfsföreningen fått kämpa sig fram från obetydliga anslag? Är efter år har man begärt höjning af anslaget till mosskultur-föreningen, och först på sista åren har man lyckats få det. Man har alltid fordrat, att hushållnings-sällskap och landsting eller enskilda personer skulle tillskjuta penningar, och att anstalten icke skulle blifva uteslutande statsinstitution. Sådana villkor vill man ej här uppställa. Fredrika-Bremer-förbundet har fått uppbära 4,000 kronor om året under två år och uppbär äfven innevarande år samma belopp i statsbidrag för sin skola vid Rimforsa, utan att det kunnat påvisas, att förbundet har något nämnvärdt anslag från annat håll. Förbundet har haft ett anslag å 300 kronor af Östergötlands läns hushållningssällskap. Men detta anslag lär numera vara indraget. Under sådana förhållanden synes det mig, att det är för tidigt att ifrågasätta anslaget höjande till 7,200 kronor, som dock af Kungl. Maj:t nedsatts till 6,000 kronor. Det tyckes mig, som om Kungl. Maj:t och Riksdagen bort först afvakta resultat af denna skola. Det resultat, som finnes offentliggjordt, manar sannerligen icke till att så hastigt, som nu är i fråga, höja anslaget med 2,000 kronor.

Herr statsrådet sade, att de elever, som utgå från denna skola, utöfva en god och gagnande verksamhet. Men af den redogörelse öfver de utexaminerade elevernas anställning, jag här har tillgänglig, kan jag ej finna, att det egentligen är några andra än de, som uppgifvits hafva gift sig, som utöfvat en sådan verksamhet. Visserligen är det en utexaminerad elev, som under hösten 1909 varit föreståndarinna för ett skolkök och en husmoderskurs, men för öfrigt är resultatet mycket klen. Det kan ju hända, att det blir bättre med tiden. Och jag vill visst icke bestrida, att icke anslaget bör småningom höjas, när landsting och hushållningssällskap börja visa sitt intresse för skolan genom anslags beviljande. Någon utvidgning af skolan, som nu ifrågasattes, synes mig tills vidare ej vara af behovet påkallad. Lärarinnor i huslig ekonomi och husmoderskurser utbildas ju redan på flere platser, såsom Stockholm, Göteborg och Uppsala, och därför lämnas ju ett statsanslag af 15,500 kronor, uppfördt på åttonde

*Om^sanslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

hufvudtiteln. Att utbilda flera lärarinnor, än som kunna erhålla anställning, synes ej vara lämpligt.

Då skolan tills vidare bör kunna nöja sig med ett årsanslag af 4,000 kronor, eller samma belopp, som för innevarande år utgår, ber jag få yrka afslag å Kungl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Anderson, Albert: Det är visserligen en sanning, att under nuvarande förhållanden den största sparsamhet bör iakttagas, men i detta fall anser jag, att jordbruksutskottet gått alldeles för långt, då det med en tredjedel vill minska beloppet af det i den kungl. propositionen begärda anslaget af 6,000 kronor. Skolan inrättades år 1907 af Fredrika-Bremer-förbundet, som sattes i stånd att vidtaga denna åtgärd genom bidrag af numera afidne konsul Oscar Ekman. Han upplät under ständigt besittningsrätt Rimforsa turisthotell och anvisade samtidigt 10 tunnland till ändamålet samt lät uppföra en ladugård, hvarigenom skolan på samma gång blef ett småbrukshem. Sedan har en hans son anvisat en äng till denna institution. När skolan inrättades, var det förbundets afsikt med densamma att finna en form för undervisning i alla de göromål en husmoder har att sköta i ett mindre landthushåll samt att ordna undervisningen så, att den, på samma gång den meddelar praktisk öfning i ett landthushåll, jämväl gifver de insikter, hvilka äro nödiga för elevernas utbildning till dugliga lärarinnor. Skolan har nu och hade under senaste kursen, som fortgått från den 1 november 1907 till den 1 maj 1909, 20 elever, hvilka äro från skilda orter i vårt land. Jag har här en uppgift öfver dem, som afslutat kursen, angående de anställningar de sedan erhållit. En från Floda i Bohus län förestår skolkök och husmoderskurs, en från Kalmar län har erhållit anställning att förestå skolkök, husmorskurser och slöjd vid prins Karls uppfostringsanstalt vid Gålö, en annan från Gäfle stad är antagen som skolköklärarinna i Gäfle, en från Ströms församling i Jämtland har deltagit i kurs vid Ätvidabergs trädgårdsskola och upptager troligen därefter arbete med landthushållning för folket i hennes hemort, en från Malmöhus län tillträdde hösten 1909 föreståndariinneplats vid arbetsklassens barnhem i Lund, en från Gottlands län har sommaren 1909 varit lärarinna i trädgårdsskötsel vid Rimforsa, en från Linköpings län har erhållit anställning vid Littorins praktiska hushållsskola i Västergötland, en från Kronobergs län är anställd vid Hålahults sanatorium för att sköta konservering af frukt och grönsaker o. s. v. Man ser, att eleverna komma från olika län i vårt land och öfvergå sedan i allmänhet till sin hembygd för att där blifva lärarinnor i huslig ekonomi. Men skolan befinner sig nu i den ekonomiska ställning, att den ovillkorligen behöfver det anslag, som Kungl. Maj:t föreslagit

Riksdagen att bevilja. Styrelsen har ännu någon skuld att för- ränta och amortera.

Nu har utskottet framhållit, att landstingen och hushållnings- sällskapen skulle kunna lämna bidrag till denna skola, men dessa korporationer hålla sig med sina utgifter vanligen inom det län, som de representera, och man kan icke rimligtvis begära, att t. ex. Jämtlands läns hushållningssällskap skall lämna bidrag till Rimforsa landthushållningsskola. Denna landthushållningsskola är en central anstalt, hvilken det åligger staten att i främsta rummet understödja, men hushållningssällskapen tillkommer det att under- stödja anstalter i husmoderskurser, som inrättas inom de respektive länen, detta är hushållningssällskapens och äfven landstingens uppgift. Men, som jag nämnde, Rimforsa landthushållningsskola, som uppfostrar lärarinnor för att sedan sända ut dem, bör under- stödjas af staten.

I detta betänkande föreslår utskottet Riksdagen att bevilja 267,500 kronor för det mindre jordbrukets höjande, hvaraf ju synes, att Riksdagen fäster mycket afseende vid *den* frågan, men för det mindre jordbrukets höjande behöfvas just lärarinnor, som kunna gifva undervisning åt de kvinnor, hvilka därmed få att sysselsätta sig. Vi hafva ju också den s. k. egnahemsfrågan, och det är af vikt, att kvinnor äfven ur den synpunkten erhålla undervisning uti hushålls skötande. Och är det så, att vi kunna bereda kvinnor vid dessa landtbruk och vid de egna hemmen sådan undervisning i ett landthushålls skötsel, att de kunna väl och förståndigt utföra de dem åliggande husliga göromål, så är det ganska säkert, att dessa hem skola blifva kära och oförgätliga både för man och barn.

Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr af Ekenstam: Det må vara mig tillåtet att skärskåda denna fråga från en synpunkt, som något skiljer sig från den, som de föregående ärade talarne haft. Jag skulle då vilja erinra denna kammare om, huru många gånger vi här förehaft frågor om ändringar i grundlagar och allmän lag, hvarigenom åsyftats att åt kvinnan bereda större verksamhetskrets ute i det allmännas tjänst. Jag vill erinra om, huru vi helt naturligt varit ytterst betänksamma att på detta sätt släppa kvinnorna in i den stora konkurrensen med männen, men icke förty hafva dock åtskilliga betydelsefulla ändringar skett, hvarigenom kvinnorna erhållit till- träde till statens tjänster. Jag vill å ena sidan påpeka detta och å andra sidan fästa uppmärksamheten på hvad som egentligen afses med ett sådant anslag som det nu ifrågasatta. Det afses med detta anslag att fostra den svenska kvinnan till en dugande husmoder, att fostra henne till en förebild och till en lärarinna för dem, som i sin tur gå ut som husmödrar öfver landet. Kunna vi nå ett sådant resultat med den skola, som det här gäller, skola

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

vi förvisso finna, att den har vida större betydelse för hela vårt samhälle än de lagändringar, hvarigenom vi släppa kvinnorna fram till statens ämbeten. Frågan gäller här att med 2,000 kronor öka det anslag, som skolan nu åtnjuter. Såvidt jag hört, har skolans verksamhet hittills varit ganska lyckosam, äfven om, såsom naturligt är, något större resultat icke kunnat framvisas, då den ju så nyligen börjat sin verksamhet. Men då likväl denna verksamhet går i en riktning, som jag för min del skulle vilja beteckna såsom rationell och praktisk, tror jag, att det skulle förefalla litet underligt, om icke denna kammare skulle likasom medkammaren visa sig behjärta det vackra syftemålet genom att öka det anslag, som förut lämnats, med de 2,000 kronor, hvilka Kungl. Maj:t här äskar.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Grefve Klingspor: Utskottet erkänner här i sitt betänkande, att denna skola är ett allmännyttigt företag, och äfvenså erkänner utskottet, att skolan behöfver statsbidrag, men sedan hänvisar utskottet till hushållningssällskapen och landstingen och förmenar, att dessa böra lämna bidrag till skolans verksamhet. Men hvad nu särskildt beträffar hushållningssällskapen, kommer deras andel i brännvinsmedlen med hvarje år att betydligt minska, hvilket gör, att de fått draga in högst betydligt på de anslag, de förut lämnat till olika allmännyttiga företag, och antagligen komma de hädanefter icke att kunna bevilja några anslag till dylika ändamål. Förhållandet med hushållningssällskapet i Östergötland är, såsom jag har mig bekant, sådant, att vi numera måste draga in en hel mängd anslag för dylika ändamål och äro betänkta på att indraga ännu flera. Från vårt hushållningssällskap är begärdt 300 kronor om året till denna skola, och det är alideles klart, att hushållningssällskapet ej har tillfälle att öka detta anslag.

Utskottet säger vidare, att man har icke sett något resultat af skolans verksamhet, men det är väl bra mycket begärdt, att man efter så kort tid som skolan fungerat skall kunna se något verkligt resultat däraf; skolan inrättades som bekant för endast två år sedan, och förrän den verkat några år framåt, kan man väl ej med visshet se, huru dess verksamhet slagit ut.

Det är ju en ganska obetydlig skillnad i afseende på det statsbidrag, som Kungl. Maj:t här begärt, och det utskottet föreslår. Utskottet föreslår 4,000 kronor och Kungl. Maj:t har begärt 6,000 kronor, alltså en skillnad på endast 2,000 kronor. Det är ej utan att icke detta något påminner om det gamla ordspråket »sila mygg och svälja kameler». Jag tror, att det vore bättre att i detta fall vara något mera liberal och bevilja det af Kungl. Maj:t begärda anslaget, hvartill jag anhåller att få yrka bifall.

Friherre Gyllenstierna: Det förefaller mig som ett dåligt omen, att jordbruksutskottet inleder sitt första år med att pruta af på ett af Kungl. Maj:ts begärdt anslag till denna kvinnliga undervisningskurs; ty vi behöfva sannerligen kvinnor med erfarenhet och kunskap på detta långt mera än på något annat område. Utskottets ärade ordförande har såsom skäl för dess hemställan anført, att andra liknande institutioner fått kämpa sig fram, innan de erhållit några högre anslag från staten. Ja, detta kan ju vara en sanning, men i så fall är det en bedröflig sanning. Sådana anstalter, som äro till nytta för vår modernäring, skola ej behöfva kämpa sig fram, synnerligast sedan vi numera fått ett utskott, som det tillkommer att bevaka deras intressen i Riksdagen.

Vidare har anmärkts, att icke några anslag från öfriga institutioner kommit denna skola till del, och det är detta, som egentligen gifvit mig anledning att här begära ordet. Jag vill för min del icke vara med om att framtvunga anslag från hushållningssällskapen, hvilket ju måste blifva en följd af ett bifall till utskottets afprutningsförslag. Hushållningssällskapens medel äro sannerligen redan så strängt anlitade, att de icke tåla vid någon ytterligare belastning.

På dessa grunder anhåller jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag utan någon afprutning.

Friherre von Schwerin: Efter den föregående talarens yttrande kan jag fatta mig helt kort, ty jag skulle hafva sagt ungefär detsamma som han. Då numera de flesta af våra hushållningssällskaps medel äro mycket hårdt anlitade och blifva det allt mer och mer för andra viktigare ändamål, tror jag, att vi med mycket lugn kunna bevilja de 2,000 kronor, hvarom striden här gäller, till ett så allmännyttigt ändamål som det ifrågavarande.

Jag anhåller att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Lindblad: Det är egentligen icke någon stor fråga det här gäller, men jag tror ändå, att man ej riktigt ser hvad den i själfva verket innebär. Jag hörde i går i Andra kammaren det högre anslaget hufvudsakligen försvaras med känsluskäl, och det ser nästan ut, som om man äfven i denna kammare hölle på att i dag slå in på samma väg. Visst är det klart, att vi böra understödja allt, som kan öppna nya verksamhetsfält för kvinnan, men det är ju icke härom striden gäller, utan huruvida de goda östgötarna, som hafva skolan inom sitt län, böra i någon mån bidraga till dess underhåll. Och det är för att framtvunga offervillighet i detta fall, som utskottet måst vara strängt och säga nej, ehuru beloppet visserligen är så ringa, att jag för min

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.

(Forts.)

personliga del skulle med största beredvillighet understödja jordbruksministrernas framställning i detta fall. Men våra vänner östgötarna draga sig här ifrån allt understöd. Jag har hört mig för hos dem, och det finnes egentligen ingen, som vill fram och försvara skolan och dess verksamhet, men på samma gång har jag äfven erfarit, att ansökningen om bidrag från hushållningssällskapet eller landstinget i år inkommit för sent för att kunna bifallas, och man skulle således af rent formella grunder kunna helt och hållet flytta öfver skolan och dess verksamhet på staten. Men kommer så att ske, kan man vara öfvertygad om att sedan komma många andra län med liknande framställningar för att inom deras provinser inrätta liknande anstalter.

Jag har icke kunnat vara med om att förorda anslaget ökande, alldenstund jag icke kunnat finna annat, än att utskottets skäl äro verkligen goda, men det behöfs ej mer, än att östgötarna visa sin offervillighet, så tror jag att skolans bestånd skall vara fullt betryggadt och alla de vackra tankar, som här äro uttalade om kvinnan, komma till sin fulla rätt.

Herr vice talmannen: Alltför ofta har jag i statsutskottet varit med om att för statsanslag till åtskilliga ändamål såsom villkor uppställa, att vederbörande landsting eller hushållningssällskap eller enskilda skola lämna bidrag, för att jag icke skulle fullt sentera jordbruksutskottets här anförda skäl för dess yrkande på afslag af den kungl. propositionen. Men å andra sidan synes det mig, som om här verkligen föreläge alldeles tillräckliga grunder för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet anser också, att den ifrågavarande skolan behöfver ett större anslag, och går ej längre i sitt afslagsyrkande, än att utskottet säger, att det bör åtminstone *tills vidare* kunna anstå med statsbidragets höjande. Nu har här, särskildt af den siste talaren, tydligen angifvits hvad afsikten varit med utskottets afslagsyrkande, nämligen att man därmed skulle tvinga östgötarna att lämna ett större bidrag. Men vi hafva nu hört af en östgöte, att hushållningssällskapet i Östergötland icke är i stånd att lämna större bidrag till sådana här anstalter, än hvad de nu lämna, utan att hushållningssällskapet i stället är betänkt på att ytterligare indraga sina anslag. Då är det litet hårdt för denna anstalt, om den icke skulle erhålla det bidrag, som från alla sidor erkännes vara för skolan erforderligt. För min del får jag säga, att det finnes ytterst få praktiska anordningar, som jag anser vara mera behöfliga och för hvilka jag har större sympatier än denna, som afser att utbilda husmödrar. Huru många gånger, mina herrar, ha vi icke hört utaf de mest sakkunniga uttalas, att en stor brist hos vårt folk, hos de s. k. lägre lagren, är, att husmödrarna icke förstå att sköta sitt hus. Då nu på enskildt initiativ och utan all egen nytta inrättats en undervisningsanstalt, som skulle råda bot för detta missförhållande,

synes det mig, som om det icke vore skäl att afslå den kungl. propositionen, så mycket mindre som Andra kammaren utan votering bifallit densamma. Jag tycker det ser icke riktigt bra ut, om, då här är fråga om ett anslag för utbildande af husmödrar till våra småbruk, Första kammaren skulle afslå detta anslag å 2,000 kronor, sedan Andra kammaren bifallit detsamma.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

Herr Hammarskjöld: Efter herr vice talmannens yttrande kunde det vara alldeles onödigt, att jag yttrade mig, men då jag begärt ordet, skall jag säga några få ord.

Herr Lindblad yttrade, att Första kammaren börjat att slå på känsloträngarna i denna fråga. Ett af de viktigaste skälen för bifall till Kungl. Maj:ts framställning är emellertid, att hushållningssällskapen hafva mycket ondt om pengar och synas behöfva draga in anslagen såväl för det ena som andra ändamålet. Dessutom tyckas hushållningssällskapen mycket ogärna bevilja några nya anslag. Jag anser icke, att detta kan kallas för känslöskäl.

Därjämte menade herr Lindblad, att Östergötlands läns hushållningssällskap och landsting borde i främsta rummet hafva plikt att bidra till skolan. Men skolan är icke anlagd för Östergötland endast, utan för hela landet, och då kan jag icke förstå, att Östergötland mer än andra landskap skulle ha någon särskild plikt att bestrida kostnaderna för skolan.

Det har redan erinrats om, att Kungl. Maj:ts proposition bifallits af Andra kammaren. Skall nu denna kammare afslå den, så att frågan måste gå till gemensam votering?

Till sist vill jag säga, att om vi nu möjligen skulle börja dokumentera oss såsom sparsamma efter alla beskyllningar, vi fått uppbära för slösaktighet, då ha vi börjat på orätt plats.

I likhet med flera föregående talare hemställer jag, att kammaren måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

Grefve Klingspor: Jag begärde ordet närmast med anledning af det anförande, herr Lindblad nyss hade. Han ville skjuta hela skulden på Östergötland och ansåg, att Östergötlands landsting och hushållningssällskap borde bära hela kostnaden för skolan. Den föregående ärade talaren har emellertid påvisat, att skolan är inrättad icke ensamt för Östergötland, utan den är afsedd för hela landet. För öfrigt skall jag säga herrarna, att Östergötlands läns hushållningssällskap är det enda, som i år är beräknadt lämna anslag till skolan, ett anslag, som visserligen icke är högt, men som dock gifvetvis är af en viss betydelse.

Herr Ericsson, Aaby: Ja, det är ingalunda behagligt att uppträda till försvar för utskottet i denna fråga, när man dels

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets lantl.
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

har emot sig damernas svurne riddare, dels talare, som anföra politiska skäl, hvilka man ju till en viss grad måste respektera. Men då det här gäller endast en anslagsökning för en skola från 4,000 till 6,000 kronor, tror jag, att man får lof att se saken — om jag nu skall våga använda det uttrycket — under en mera praktisk och mindre synvinkel än den man här anlagt.

När en sådan här institution för ett allmännyttigt ändamål bildas, brukar det tillgå så, att en förening tager saken om hand, och när det visat sig, att den — saken — är af behovet påkallad och väl motiverad, söker man anslag af vederbörande hushållningssällskap och landsting. När så företaget kommit i gång och visat sig vara till gagn icke blott för en viss trakt, utan för stora delar af landet, brukar man ingå till Kungl. Maj:t med begäran om statsanslag, och det är då, såsom herr vice talmannen omnämnde, praxis, att därest Kungl. Maj:t eller Riksdagen beviljar statsanslag, så sker det under villkor att vederbörande hushållningssällskap eller landsting eller ock enskilda tillsläppa ett motsvarande belopp. Nu är förhållandet med denna skola det, att en förening tagit hand om skolans upprättande och man har därefter vändt sig till hushållningssällskapen med begäran om anslag till organisationskostnader. Det fick man också på många håll, hvilket visade, att det fanns ett visst intresse för saken. Sedermera har man icke för skolan begärt ett enda öres anslag hos hushållningssällskapen med undantag af Östergötlands läns hushållningssällskap, som, om jag icke misstagit mig, i år af ett eller annat skäl indragit anslaget. Således skulle institutionen för sitt underhåll hafva att påräkna endast bidraget från föreningen samt statsanslaget. Jag hemställer till herrarna, om det är med praxis öfverensstämmande i Riksdagen att på detta sätt öfverflytta en enskild förenings enskilda företag till att blifva på sätt och vis en statsinstitution, hvilken förvisso sedan kommer år efter år med ökade kraf och som kommer att utgöra ett exempel, så att, om andra föreningar upprätta sådana skolor i andra delar af landet, Riksdagen måste, när de begära det, för konsekvensens skull anslå medel äfven till dessa skolor. Så blir följden, om vi bevilja ett förhöjdt anslag nu utan att samtidigt kunna peka på att denna skola gjort verkligt gagn. Skolan har haft ett statsanslag för hvarje af de tre sista åren, uppgående till 4,000 kronor, och den har visserligen verkat i flera år. Men jag frågar så, som flere talare här frågat: Hvad har denna skola hittills uträttat för att nå sitt syfte? Det har man icke kunnat utröna!

Herr vice talmannen framhöll, att det är viktigt att husmödrarna få utbildning. Det är sant! Men för detta ändamål anslår Riksdagen 15,500 kronor till husmodersskolor, och från dessa komma sedan alla dessa lärarinnor till skolkökskurser o. s. v. Den ifrågavarande skolan åter har ett speciellt ändamål. Den

syftar att nå in på småbrukarnes område, ett ändamål, som är utmärkt vackert, men först bör skolan då hafva visat, att den verkat i det syftet och nått fram en bit mot sitt afsedda mål, äfvensom visat, att det finnes något behof af att äga sådana lärarinnor, visat detta senare genom att styrka, att hushållningssällskapen anslagit medel till skolans verksamhet.

Nu har man invändt: vederbörande hushållningssällskap ha så ondt om medel! Ja, vissa hushållningssällskap ha fått sina inkomster minskade, men andra ha åter fått dem ökade, tili och med högst betydligt ökade. Och fyller skolan ett behof, icke skola väl hushållningssällskapen då underlåta att lämna densamma anslag.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Gentemot den siste ärade talaren på östgötabänken vill jag säga, att jag icke har yttrat, att Östergötland bör anslå alla erforderliga medel för denna skola. Vi se emellertid, att jordbruksutskottet har önskat, att Östergötlands såväl som andra läns landsting eller hushållningssällskap skulle bidraga, men efter de upplysningar, som vi i utskottet under hand erhållit, vore det icke utsikt till att i år förvänta något bidrag alls från förstnämnda hushållningssällskap, detta af formella skäl.

Gentemot herr Hammarskjöld vill jag säga, att det är ingenting, som hindrar, att *landstinget*, som ju äger beskattningsrätt, beslutar uttaxering af anslag till skolan, och då han därjämte talade om att hushållningssällskapets medel äro i nedgående, så vill jag erinra om, att det är fallet med alla hushållningssällskap, så att det skälet gäller öfver hela vårt land.

Nu vill jag tillägga det, att jordbruksutskottet måste se till att alla frågor om anslag, som det får till behandling, bli ordentligt utredda, äfvensom se till att de principer, Riksdagen härutinnan fastslagit, upprätthållas. Vill denna kammare sedermera, därför att vi vid denna punkt hafva en reservation tillkommen i politiskt syfte och undertecknad af grefve Hamilton och herr Kronlund i Andra kammaren, nu på inrådan af herr vice talmannen gå med på att det äfven från Förstakammarhåll drifves politik i frågan, så har jag för min del ingenting att invända, men icke kan jag finna det lämpligt, att utskottet handlar på det sättet.

Herr vice talmannen: Jag finner, att jordbruksutskottet har handlat ganska riktigt i sitt afslagsyrkande. När man har suttit i statsutskottet så länge som jag, vet man mycket väl, att man i de utskott, hvilka ha att behandla anslagsfrågor, känner en förbindelse i enlighet med grundlagens bud, att statsutskottet skall pruta så långt som det är möjligt. Sedan har kammaren att afgöra, om den finner skäl vara att höja anslaget. Jag har

*Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.*

(Forts.)

Om anslag
åt Fredrika-
Bremer-för-
bundets landt-
hushållnings-
skola.

(Forts.)

icke velat göra den ringaste förebråelse mot jordbruksutskottet, ty jag misstänker, att om jag suttit i detta utskott, hade jag kanske gjort på samma sätt.

Men jag har icke begärt ordet för att säga detta, utan för att spörja herr Ericsson om en sak. Han yttrade, att man genom att bifalla den kungl. propositionen skulle förvandla den ifrågasvarande institutionen till en statsinstitution. Jag vill då till herr Ericsson rikta den frågan: Om en institution erhåller ett statsanslag på 4,000 och icke fördenskull är en statsinstitution, blir den en statsinstitution, om den får 6,000 kronor i stället för 4,000? Blir i dessa bägge fall någon väsentlig skillnad? Det är icke staten, som ensam underhåller skolan i alla fall, ty om man betraktar sidan 79 i kungl. propositionen, så finner man, att skolans utgiftsstat är för år 1911 beräknad till 20,200 kronor. Om nu staten till dessa utgifter bidrager med 6,000 kronor, icke blir väl därför skolan en statsinstitution?

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i punkten 15 af sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;

Nej — 75.

Punkterna 16—50.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Punkterna 52—68.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 69.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till uppförande af en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 13,600 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna nämnda belopp.

Om anslag till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda.

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Herr statsrådet Nylander: Då utskottets samtliga ledamöter icke ansett sig kunna biträda Kungl. Maj:ts framställning i detta ämne, och ehuru Andra kammaren bifallit utskottets hemställan, anser jag mig dock böra vid detta tillfälle yttra några ord rörande motiven, som föranledt Kungl. Maj:t att framlägga detta förslag.

Det är på framställning af medicinalstyrelsen, som Kungl. Maj:t upptagit detta ärende. Redan år 1906 fäste medicinalstyrelsen uppmärksamheten därpå, att det var af behovvet påkalladt att anordna en karantän i Haparanda för husdjur, som sjöledes eller landvägen öfver Haparanda införas i riket, och underhandlingar hafva därefter under årens lopp pågått mellan vederbörande myndigheter rörande denna angelägenhet. Ortsmyndigheterna hafva emellertid förklarat, att de icke äro i stånd att anskaffa nödiga medel för uppförande af de för ändamålet erforderliga byggnaderna. Nyligen hafva dock stadsfullmäktige i Haparanda erbjudit sig att på lämplig plats upplåta erforderliga tomter för dessa byggnader äfvensom mark för nödiga vägar till den ifrågasatta anstalten. Då anstalten under sådana förhållanden icke syntes kunna komma till stånd, med mindre staten tager frågan i sin hand och anvisar erforderliga medel, har medicinalstyrelsen nu inkommit till Kungl. Maj:t med begäran om anslag för byggnadernas uppförande enligt vederbörligen uppgjorda och granskade ritningar och kostnadsberäkningar.

Införseln af djur öfver landgränsen mot Finland är för närvarande fri, och detta har hittills icke kunnat gifva anledning till berättigade anmärkningar, då kommunikationsleder öfver dessa trakter inåt landet nästan fullständigt saknats. Förhållandena ha nu emellertid väsentligen förändrats, sedan Torneå blifvit den finska järnvägens slutpunkt och man kanske kan antaga, att inom en ej alltför aflägsen framtid järnvägen äfven på den svenska

*Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts.)*

sidan kommer att dragas fram till gränsen. Om detta sker, kommer gifvetvis där uppe att äga rum icke endast gränstrafik i vanlig bemärkelse, utan äfven transitotrafik, och import af kreatur kommer då utan tvifvel att äga rum äfven ifrån mera aflägset belägna orter inom Finland och Ryssland öfver till Sverige. En sådan transport skulle då kunna ske äfven från de orter inom Finland och Ryssland, som äro smittade med kreatursjukdomar. Karantän för veterinärbesiktning af dylika importerade djur blir — såsom vid import sjöledes — under sådana förhållanden af behofvet påkallad, och härför kräfvades med nödvändighet en karantänsanstalt. Utfärdandet af bestämmelser om dylik karantän behöfva emellertid icke och komma antagligen ej heller att föranleda inskränkning i den trafik, som kan räknas till den egentliga gränstrafiken, på hvilken man naturligen ej bör och ej heller får lägga några alltför hämmande band, något, som utskottet fäst sig vid och tror skulle vara att befara.

Men denna fråga om anordnande af en karantänsanstalt i Haparanda har icke allenast lokal betydelse. Den är af stor vikt för hela vårt land. Saknaden af en dylik anstalt vid landgränsen mot Finland har redan visat sig och kommer säkerligen i ökad utsträckning att visa sig lägga oöfverstigligen hinder i vägen för att få de importförbud upphäfda, som för närvarande så godt som omöjliggöra all export af levande boskap från vårt land.

Från tysk sida har upprepade gånger framhållits, att en anledning till vidhållande af förbudet mot införsel till tyska riket af nötkreatur från Sverige vore den omständigheten, att de svenska karantänsåtgärderna mot införande af med sjukdomar behäftad boskap från Finland och Ryssland icke vore tillräckligt betryggande; och vid granskning af de här i landet gällande föreskrifter till förekommande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket har en utländsk sakkunnig i officiell ställning med skärpa påpekat och framhållit den betänkliga lucka, som ligger däri, att vi icke ansett oss behöfva vidtaga samma försiktighetsmått beträffande de djur, hvilka landvägen från Finland införas i riket som i fråga om dem, som införas sjöledes. Såsom bekant, har äfven Argentina utfärdat importförbud beträffande svenska nötkreatur från Sverige, hvilket förbud uppgifves afse att förhindra införsel till Argentina af boskap från bland annat Ryssland, mot hvilket land vi äga en öppen gräns.

Denna karantänsfråga är sålunda icke så mycket en lokalfråga, utan den är fastmer en viktig riksfråga, som uppenbarligen berör hela vårt land och som är af synnerligen stor vikt och betydelse för landets kreatursexport. Det är detta, som varit för Kungl. Maj:t afgörande vid framläggandet af detta förslag; och beklagligt vore i sanning, om det nu skulle förfalla och därigenom ett

nöjaktigt ordnande af våra exportförhållanden på detta område omöjliggöras.

*Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts).*

Herr Berg, Lars: Jag ber att i anslutning till hvad herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet yttrat få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Det synes mig, som om utskottet i denna fråga hade i någon mån missuppfattat den kungl. propositionen liksom äfven förhållandena vid svensk-finska gränsen. Utskottet säger nämligen, att det icke tror på att denna anstalt, om den kommer till stånd, skulle kunna vara af någon betydelse, såvidt icke hela gränstrafiken öfver hela denna långa gräns afspärrades och införseln inskränktes till Haparanda. Såvidt jag kan förstå Kungl. Maj:ts proposition, så är emellertid dess syfte just att reglera och i viss mån begränsa den fria importen af djur öfver gränsen, men förutsättningen härför är karantänsanstalten i Haparanda och således är denna utskottets anmärkning, efter hvad det synes mig, icke grundad. På samma sätt förhåller det sig med utskottets uttalande, att det med anstalten afsedda målet icke torde komma att nås, och att den således icke skulle vara till någon nytta särskildt hvad hästar beträffar, ty, säger utskottet, gränstrafiken är så liflig att det händer att gränsen vid Haparanda stundom under en enda dag befaras med 500 hästar. Och med en sådan trafik är det ju ganska naturligt, att äfven om man inrättar en karantänsanstalt, blir den olaga införseln af djur ändå så godt som fri eller åtminstone tämligen obehindrad. Detta är också en oriktig föreställning. Ty i och med påbud om kreaturskarantän i Haparanda måste följa en inskränkning i gränstrafiken äfven med hästar, hvilken, enligt utlåtande af vederbörande tullkammare, äfven läser kunna kontrolleras af nuvarande bevakningspersonal. Då de skäl, som Kungl. Maj:t i öfrigt angifver för anstaltens anordnande, äro synnerligen talande, nämligen att vi icke stå till svars med att hålla gränsen öppen, att icke stå till svars därmed gentemot hela riket och särskildt de delar däraf, som nu mera och mera arbeta på export af såväl afvelsdjur som slaktdjur, och för hvilkas skull det således är vår skyldighet att lugna farhågorna i utlandet, så måste vi nu, synes mig, vidtaga alla försiktighetsåtgärder, som stå i människomakt. Jag tror således, att utskottet icke har fog beträffande nämnda förutsättningar för sitt afslag, och ännu mindre har utskottet rätt i sitt slutresonemang, då det säger: »ja, visar det sig, att det på grund af den öppna, finska gränsen är fara för, att vårt land skall kunna härjas af smittosamma kreatursjukdomar, då må ju tiden vara inne att anordna karantänsanstalten, som ju är villkoret för ett ordnande af gränstrafiken, men då må också staden Haparanda — den stora rika staden på 1,500 människor — samt länets landsting och hushållningssällskap kunna åstadkomma den saken». Det är en underlig sparsamhet

*Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts.)*

att, om man vill skydda sitt land mot förhärjande kreaturspest, vänta tills sjukdomsfallen komma och kanhända tills de komma tidt och tätt, innan man vidtager de skyddsåtgärder, som eljest i landet visat sig vara effektiva. Det synes mig då vara bättre att offra denna lilla summa som är äskad och hafva sitt samvete rent och fredadt.

På samma sätt är det med påståendet, att Norrbotten och i främsta rummet Haparanda borde förmås att vidtaga de åtgärder, som hufvudsakligen äro till hela rikets nytta. Det är, såsom jag redan antydtt, alldeles orimligt att lägga en sådan börda på ett litet samhälle, som icke har någon kraft att bära den och som icke skulle ha några egentliga förmåner däraf. För Norrbotten och Haparanda kan en sådan anstalt icke hafva någon annan nytta än såsom möjligen befordrande varuutbytet i allmänhet, men för själfva det ekonomiska utbytet på platsen är det af ganska ringa direkt betydelse. Och hvad Norrbottens landsting och hushållningssällskap beträffar, så är det ett speciellt förhållande, som gör, att här icke något sådant understöd gärna kan eller bör komma i fråga; ett dylikt understöd kan ej heller sägas vara påkalladt af principiella skäl, emär det icke kan vara länets skyldighet att offra medel, då det här i främsta rummet gäller hela landets nytta och intresse. Ty här föreligger en landgräns på 600 kilometers längd mot Finland—Ryssland, och en så lång landgräns finnes för öfrigt, efter hvad man ju vet, icke annorstädes i vårt land än i fjälltrakterna. Vidare är det här fråga om ett landsting och ett hushållningssällskap, som ha till sitt verksamhetsfält det största, ojämförligt största landområdet, eftersom det omfattar en fjärdedel af rikets hela areal. Och härtill kommer, att i denna fjärdedel befinner sig jordbruket till stor del i ett börjande skede af nybygge. Att under sådana omständigheter pressa dessa institutioner att göra uppoffringar för inrättningar, som lända till nytta för hela riket, är icke, enligt min uppfattning, en fosterländsk åtgärd. Jag yrkar därför bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Hans excellens herr ministern för utrikesärendena greve Taube: Min kollega jordbruksministern har nyss såsom ett hufvudskäl för att staten skulle ingripa för att åstadkomma en karantänsanstalt i Haparanda framhållit den handelspolitiska betydelse, en sådan anstalt skulle äga för hela landet. Jag har begärt ordet för att understryka detta hans uttalande. Det förhåller sig nämligen så, att denna anstalt — huru underligt det än låter — skulle i national-ekonomiskt och handelspolitiskt afseende äga verklig betydelse för hela vårt land. Jag skall be att i korthet få söka påvisa detta. Såsom herrarna veta, finnes hos alla stater en synnerlig ängslan för smittosamma husdjursjukdomar och söker man öfverallt med ifver att skydda sig för desamma genom vidtagande af skydds-

åtgärder af allehanda slag. Vid minsta anledning afspärra de olika staterna gränserna mot hvarandra genom importförbud, som tillämpas mycket rigoröst, och hvilka det visat sig ytterst svårt att få upphäfda, då de en gång blifvit införda. Den behandling, den särskilda staten i detta afseende får röna från andra stater, och som den kan göra anspråk på, står i alldeles direkt förhållande till effektiviteten, omfånget och arten af de skydds- och säkerhetsåtgärder, som den särskilda staten själf vidtager dels för att skydda sig emot införande utifrån af smittosamma husdjursjukdomar, dels för att hindra deras spridning inom landet. Hvad vårt land beträffar, ha vi gjort allt hvad vi kunnat i detta afseende, och vårt veterinärväsen står mycket högt. Detta är allmänt erkänt äfven i utlandet. Men det kan icke förnekas, att i raden af de systematiska och väl genomtänkta åtgärder, som i detta hänseende vidtagits i vårt land, finnes en betänkelig lucka, och detta är just den öppna landgränsen mot Finland. Förr i världen betydde detta mindre, då på grund af de dåliga förbindelserna mindre samfärdsel ägde rum såväl mellan dessa aflägsna trakter och det öfriga landet som emellan desamma och angränsande land. Men numera, sedan järnvägarna utsträckts ända upp till dessa trakter — den finska järnvägen har kommit ända till Torneå och den svenska håller på att närma sig gränsen, så att den nu befinner sig på blott 20 kilometers afstånd samt torde inom en icke alltför aflägsen framtid komma att sammanknytas med den finska — kan man icke neka, att saken ställer sig olika. Och ni skola icke tro, mina herrar, att detta i utlandet lämnats obeaktadt. Nej, tvärtom! Jag har själf en mycket liflig och personlig erfarenhet af, att man där har uppmärksamheten fäst på detta förhållande. Som herrarna känna till, har Tyskland absolut importförbud mot Sverige beträffande införsel af kreatur och kött. Detta förbud proklamerades redan för 12 år sedan på grund af ett utbrutet fall af mul- och klöfsjuka i Skåne, tror jag, och det har sedan dess alltjämt varit bestående. Alla våra ansträngningar att få förbudet upphäfdt ha visat sig resultatlösa. Under den tid, jag verkade i Berlin, gjorde jag allt för att nå detta mål, men förgäfves. Och det visade sig, att ett af de argument, som man som oftast anförde mot förbudets upphäfvande, var en hänvisning till den öppna landgränsen mot Finland och faran af att smittosamma husdjursjukdomar kunde införas den vägen. Man måste ju också medgifva, att åtminstone i teorien detta argument är ganska vägande. Om vi skola kunna tänka på att uppnå ett upphäfvande eller åtminstone modifierande af det bestående tyska importförbudet, är det således nödvändigt att taga hänsyn till detta argument och genom ett undanröjande af det anmärkta missförhållandet betaga utlandet möjligheten af att ens med sken af rättvisa kunna bibehålla mot oss restriktiva åtgärder, hvartill i öfrigt icke skulle finnas någon anledning.

Om anslag till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda.
(Forts.)

*Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts.)*

Det är dessutom ett särskildt förhållande, som nu påkallar ordnandet af denna angelägenhet, och det är, att vi stå i begrepp att inleda förhandlingar med Tyskland om ny handelstraktat, och att med all säkerhet under dessa förhandlingar frågan om vår kreatursexport också kommer på tal. Om icke detta förhållande hade varit, kunde man ju tänkt sig, att, om Riksdagen nu afslår den kungliga propositionen, densamma ånyo kunnat framläggas för nästa Riksdag. Men, som sagdt, på grund af underhandlingarna om handelstraktaten är det af vikt att få frågan löst nu genast.

Ja, jag skulle nu kunna sluta, men jag vill dock ytterligare med några ord påvisa den fara, som en införsel öfver gränsen där uppe af nedsmittade kreatur kan föra med sig för hela vårt land i förhållande till främmande stater; jag skall emellertid ej uppehålla kammaren länge. Herrarna skola nämligen betänka, att det endast behöfs, att *ett enda* fall af smitta förekommer äfven i dessa aflägsna gränstrakter, för att detta skall ha till följd, att landet *i sin helhet* förklaras smittadt, och att man från utlandets sida vidtager afspärrningsåtgärder mot *hela* landet, och detta ej blott mot utförseln af våra kreatur, utan äfven beträffande andra landtmannaprodukter. Jag vill omnämna ett alldeles typiskt exempel, som nyligen inträffat. För några veckor sedan uppträdde på en gård i Jämtland några fall af mul- och klöfsjuka. Till följd af de omfattande säkerhetsåtgärder, som i dessa fall, på sätt städse plägar ske, vidtogos af myndigheterna, blef det icke någon vidare spridning af sjukdomen. Kreatursbesätningarna nedslaktades, området afspärrades, ladugårdarna desinficerades o. s. v. Och dessa åtgärder visade sig, som sagdt, effektiva. Vidare fall förekommo ej. Emellertid skyndade sig Norge att spärra hela sin landgräns, således icke blott gränsen mot Jämtland, utan hela vägen nedåt. Att detta var af särdeles stor betydelse, inser man, då man har kännedom om den lifliga kreaturshandel, som sker öfver Dalsland och Jämtland ned mot Kristiania. I detta fall kom nu som ett särskildt moment — hvilket emellertid är en sak för sig — att den norska regeringen med ett tillmötesgående, som är värdt allt erkännande, på den svenska regeringens framställning, och sedan den fått kännedom om de säkerhetsåtgärder, som från vår sida vidtagits, upphäfde hela gränsspärrningen; den bibehölls icke ens mot Jämtland.

Vidare var det ett annat land, England, som skyndade sig att utfärda ett nytt importförbud mot oss. Ett förbud mot införsel af kreatur finnes nämligen redan. Men detta utsträcktes nu till att omfatta äfven hö och halm. Detta har för oss en ganska stor betydelse, ty på senare tider har från Sverige till England ägt rum en alltjämt ökad export af hö och halm, och vårt land har följaktligen genom detta förbud åsamkats afsevärda förluster. Att förmå England att omedelbart upphäfva detsamma har hittills icke lyckats oss, och stora utsikter förefinnas ej heller, att det

skall lyckas, ty enligt där gällande bestämmelser skall ett sådant *Om anslag till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda.*
 en gång utfärdadt förbud bestå i det minsta sex månader. Vi ha visserligen ej förlorat allt hopp att kunna åtminstone uppnå en afkortning af denna tid, men äfven detta är mycket osäkert.

Med hvad jag anfört hoppas jag hafva påvisat, att det är ett verkligt statsintresse, som här föreligger, och icke endast ett ortsintresse, som utskottet tyckes ha trott. Och jag tror därför, att Riksdagen skulle göra klokt i att nu antaga Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Odelberg, Theodor: Som kammaren har sig bekant får icke till riket införas kreatur, vare sig hästar, idisslande djur eller svin, utan att de först föras till en karantänsanstalt, däri djuren förblifva olika tider, dock minst 24 timmar, beroende på om landet hvarifrån djuren ankomma, är förklaradt smittadt af kreaturssjukdom eller ej. Af dylika karantänsanstalter finnas 6 stycken i vårt land, och på samtliga ställen, där dessa upprättats, hafva kommuner, enskilde eller korporationer bekostat dem, och staten har icke därtill bidragit med något belopp. Gränstrafiken mot Finland är däremot fri så länge i nämnda land ej uppträder smittosam kreaturssjukdom. I motsatt fall spärras gränsen. Sedan numera det finska järnvägsnätet framdragits till Torneå och därigenom faran för smittosamma kreatursjukdomars införande i vårt land ökats, har Kungl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att på statens bekostnad i Haparanda uppföra en karantänsanstalt. Utskottet har däremot ansett, att om en anstalt skall upprättas, kostnaderna bör drabba orten och ej staten. Visserligen har af en föregående talare framhållits, att Norrbottens läns innevånare ej skulle hafva något intresse utaf anstaltens upprättande och att de helst såge, att importen af djur upphörde. Är så förhållandet, synes det mig lämpligast att helt och hållet förbjuda kreatursimport landvägen från Finland, ty ej har landet i sin helhet någon nytta däraf. Frågan vore på så sätt lättast löst.

Upprättas emellertid en karantänsanstalt i Haparanda, torde stora svårigheter möta för öfvervakandet att djur, som böra i anstalten intagas, äfven blifva där intagna. Importen af kreatur öfver Haparanda utgjorde år 1907, det sista för hvilket uppgifter föreligga, 575 stycken, största delen hästar, under det att enligt tullkammarens uppgift det gifves dagar under vintern, då gränsen endast vid Haparanda trafikeras af bortåt 500 hästar. Huru skall under sådana förhållanden en effektiv kontroll kunna uppehållas? Anstalten blir blott för syns skull.

I den kungl. propositionen har antydts och här af hans excellens utrikesministern framhållits, att anstalten vore nödvändig för ernäendet af förmånen att till Tyska riket få införa lefvande kreatur, ty vid underhandlingar, som därom förts, har anmärkning gjorts, att vi lämnat landgränsen mot Finland öppen.

*Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts.)*

Det vore nog mycket lyckligt att få till stånd en export af lefvande kreatur till Tyskland, men ej kan en karantänsanstalt i Haparanda en så kraftig verkan åstadkomma. Jag har ganska länge på nära håll följt dessa sedan flere år tillbaka pågående underhandlingar, och min uppfattning är att om också anstalten i Haparanda kommit till stånd, skola nog de tyska agrarerna hafva nya skäl till hands för att hindra en för dem förhatlig import.

När Tyskland behöfver våra slaktdjur, öppnas nog deras hamnar, men ej förr.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre von Schwerin: Då jag begärde ordet, hade ännu icke utrikesministern uppträdt; hade detta skett förut, hade jag icke behöft yttra mig.

Jag kan icke neka till, att när jag läste igenom detta betänkande, var min första tanke, att det var ett besynnerligt slut, hvartill utskottet kommit, isynnerhet när jag såg, att det icke fanns en enda reservant. Då läste jag igenom Kungl. Maj:ts proposition m. m., och jag kan icke neka till, att jag kom till det resultat, att de upplysningar, som stått jordbruksutskottet till buds, kanske icke voro så fullt belysande eller tillräckliga att framhålla saken äfven från den synpunkt, som för mig och åtskilliga andra kanske är hufvudsaken, det är icke den lokala synpunkten utan den andra. Nu hafva vi i dag hört från regeringsbänken denna andra synpunkt framhållas, och jag vågar påstå, att denna synpunkt blifvit mycket bra och skarpt framhållen. Det är för öfrigt en sådan sak, det veta herrarna väl, i hvilken man icke kan och bör alldeles lägga fram papperen på bordet.

Emellertid, när jag tänker på hvad utskottet kommit till för resultat, är dess hufvudargument, såvidt jag funnit, att anstalten icke blefve effektiv. Det erkänner visserligen, att föreskrifter om karantänsanstalter äro både nyttiga och bra, men i Haparanda vill utskottet icke hafva någon, emedan den icke blefve effektiv. Ja, det kan ju hända, att den icke kan bli så effektiv, därför att hela den stora gränstrafiken består icke så mycket af slaktboskap, utan mest af hästar, d. v. s. foror, som gå fram och tillbaka. Men det är alldeles själfklart, att, om banorna, som jag hoppas, en gång komma att sammanknytas i Haparanda, importen af djur kommer att koncentrera sig till Haparanda, och skulle den icke så göra, då kan man ju, fastän jag för min del icke tycker om restriktioner, göra några inskränningar i den fria trafiken. Nog komma för öfrigt höga vederbörande att se till, att importen koncentrerar sig just på sammanknytningspunkten. Jag skall gärna erkänna att jag icke tror, att några smittade djur föras öfver från Finland och komma till Skåne och därifrån vidare, men det har af excellensen Taube

framhållits, att det behöfs blott, att det uppträder ett enda fall däruppe för att, med de tendenser, som ordföranden i utskottet antydde, hela landet skall förklaras smittadt. I alla fall börjar väl Norrland icke att ligga så långt bort. Det skickas kreatur dit, och kreatursprodukter föras från norra Norrland såsom renkött, stekar och hudar, och dessa kunna, som herrarna veta, också sprida smitta, så nog finnes det relation mellan norra och sydligaste Sverige. Därför bör man iakttaga all försiktighet man kan därvidlag.

Om anslag till en karantänsanstalt för hnsåjur i Haparanda.
(Forts.)

Om utskottet fått andra upplysningar, hade det kanske något modifierat sitt beslut, och det framgår, tycker jag, af utskottets utlåtande, att utskottet likväl tänkt sig, att det kan i en framtid, och detta i en icke så aflägsen, blifva fråga om att inrätta en karantänsanstalt däruppe. Men, säger utskottet, då skall hushållningssällskapet träda emellan. Det är ett argument, som varit använt många gånger, men det är icke så länge sedan, blott några kvart, som just denna kammare visade, att den icke litade så mycket på hushållningssällskapens åtminstone förmåga att kunna hjälpa. Det har kammaren eklatant visat i voteringsringen i en annan punkt, att den varit af olika åsikt med just det värda jordbruksutskottet. Jag tror härvidlag, att man kan anse det vara ett statsintresse och att det därför är skäl att i tid inrätta en sådan anstalt. Det bör icke dröja mer än ett par år innan järnbanorna äro sammanknutna.

Ordföranden i utskottet sade, att om det visade sig i en framtid nödvändigt, kunde man göra importförbud, men det tycker jag strider emot hvad han sade strax förut, att det var en så liflig trafik på hundratals djur öfver gränsen. Jag tycker, att det vore ett tämligen hårdhänt förfaringssätt att förbjuda all trafik. Nu vill man försöka skaffa reda i dessa förhållanden genom att inrätta en karantänsanstalt. Jag går så långt — och jag är icke rädd att sjunga ut — att, äfven om den kanske icke blir så effektiv, anser jag dock att, när vårt grannland fäster afseende vid det, och det är ett argument för dem, skola vi söka vrida detta vapen ur händerna på dem, i synnerhet när det är en så billig affär som 13,600 kronor.

Det har ock nämnts ett ord om att agrarerna i Tyskland skulle göra allt de kunna för att hindra importen. Ja, det är sant. Men det finnes agrarer äfven i andra länder än Tyskland, och i afseende å importförbud kan det ena landet vara lika godt som det andra. Men jag ber att få göra herrarna uppmärksamma på, att det finnes andra partier i tyska riksdagen än agrarer. Det finnes partier, som se på konsumenternas bästa, och det är mycket starka krafter i rörelse för att där befordra konsumenternas intresse, för att det tyska folket skall kunna till någorlunda skapligt pris få t. ex. kött, hvilket de nu få importera från Ungern m. fl. aflägsna orter. Hvarför icke från oss? Nog är det

Om ansly till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda. att för dessa krafter underlätta deras sträfvan att öppna gränsen till Sverige, om man inrättar en sådan anstalt. Jag tror icke, att det är skäl att uppskjuta saken. Det har sagts, att den kan komma igen och att den måste komma igen, och det är äfven min öfvertygelse. Det dröjer kanske icke längre än till nästa riksdag. Är det då icke bättre att göra det genast? Då väcker saken det minsta uppseendet.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr vice talmannen: Det föreliggande ärendet har, som herrarna märkt af diskussionen, om herrarna icke visste det förut, två sidor. Det är ett jordbruksärende, och som sådant har utskottet betraktat och behandlat det, endast sett det från denna sida. Härtill har utskottet naturligtvis haft full anledning, då denna andra sida, såvidt jag sett, icke i den kungl. propositionen varit påpekad. Naturligtvis skall jag icke säga ett ord om landtbrukssidan i ärendet. Men sedan vi hört hvad från statsrådsbanken upprepade gånger anförts om ärendets internationella betydelse, och att denna betydelse är mycket stor och kan få ett ganska väsentlig praktiskt inflytande, föreställer jag mig att kammaren, och antagligen också jordbruksutskottets ledamöter, icke våga taga på sitt ansvar att afslå den kungl. propositionen, utan känna sig manade att bifalla densamma.

Jag ber därför att få yrka bifall till den kungl. propositionen.

Herr Berg, Lars: Jag begärde ordet för att yttra ungefär samma tanke, som den siste ärade talaren frambar. Jag var, liksom troligen en stor del af kammarens ledamöter, okunnig om den stora betydelse för våra underhandlingar med främmande makter och därmed för hela vår export, denna fråga hade. Jag framhöll i mitt förra anförande, att jag väl kände till frågans vikt för lugnande af utlandets oro för smitta, men i detalj kände jag icke hela dess räckvidd. Efter hvad vi nyss hört af hans excellens herr utrikesministern, synes det mig emellertid icke vara nödigt att längre diskutera ärendet.

Jag begärde visserligen ordet äfven för att förklara eller bemöta en missuppfattning af utskottets herr ordförande, men sedan vi från statsrådsbanken hört den riksviktiga betydelse frågan har, och för hvilken upplysning jag vill härmed värdsamt uttala min tacksägelse, skulle det rent af vara att förtaga intrycket häraf, om jag skulle fortsätta med att byta ord i fråga om en obetydlig missuppfattning af utskottet.

Jag ber därför endast att få ånyo yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Odelberg, Theodor: Jag skall blott be att, med anledning af hvad herr vice talmannen yttrade, få upplysa, att

denna fråga af utskottet icke endast behandlats såsom jordbruksfråga, utan utskottet har nog sett den från andra synpunkter, men det hindrar icke, att utskottet i alla fall enhälligt afstyrkt propositionen. Men är det så, som friherre von Schwerin sade, att Riksdagen bör uppoffra 13,000 kronor för att vrida ett vapen ur händerna på dem, som gjort anmärkning på att vi icke hafva en karantänsanstalt mot Finland, kunna vi ju göra det. Men herrarna kunna vara säkra på, att om vi skola fortsätta på en sådan väg, kommer nog staten att få utgifva betydliga summor. Jag tror, att man kan vara öfverens om, att karantänsanstalten i Haparanda icke kan verka så, som man föreställer sig. Och hur vill friherre von Schwerin bära sig åt med alla de hästar, som dagligen gå öfver gränsen. Skola de också in i karantänsanstalten? Importen af nötkreatur till Haparanda och trakten däromkring är föröfrigt obetydlig, och faran att genom dem få kreaturssjukdomar öfverförda till sydligare, tätare befolkade trakter torde vara minimal. För öfrigt finns det en karantänsanstalt i Luleå.

Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Jag är uppkallad af ett yttrande af ordföranden i jordbruksutskottet. Han sade ett svårigheten att få förbudet häfdt i Tyskland borde bero på det mäktiga parti, som i tyska riksdagen går under tileln agrarer. Jag kan från min erfarenhet såsom underhandlare med Tyskland om den nu gällande traktaten konstatera, att det skälet i allt fall aldrig framfördes och torde väl icke *i och för sig* hafva allt för stor betydelse.

Men hvad jag kunde konstatera var, att de tyska underhandlarna förklarade vid upprepade tillfällen, att man med hänsyn till bestående veterinärpolitiska förhållanden i Sverige icke kunde gå oss till mötes i fråga om kreatursexporten. Jag kan naturligtvis icke garantera, att, om man gör hvad som nu af regeringen föreslås, man skall få Tyskland öppet för kreatursexport från Sverige, men säkert är, att *ett* vapen tages ur händerna på de tyska motståndarna.

Jag vill lägga till en enda sak. Herrarna veta, att den ärade ordföranden i jordbruksutskottet med ifver och kraft för talan för de saker han förfäktar, men det har förefallit mig, som om han i dag icke hade samma ifver och kraft, som han brukar ha, och jag föreställer mig därför, att han med jämnmod ser, att utskottets hemställan icke bifalles.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Friherre von Schwerin: Hvad jag tänkt om de 500 hästarna, har jag redan svarat på, och det är, att jag är öfvertygad om att, äfven om icke denna karantänsanstalt skulle bli så effek-

Om anslag till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda.
(Forts.)

Om anslag till
en karantäns-
anstalt för
husdjur i
Haparanda.
(Forts.)

tiv, att man kan säga, att hvartenda djur har varit där, skall den dock mot utlandet verka så, att det vrider ett vapen ur händerna på våra motståndare där.

Herr Odelberg var med på att totalt spärra gränsen, men hur skall det då gå med de 500 hästarna? Vidare tror jag, att om vi få järnbanorna sammanknutna där, skall väl såväl häst- som fortrafiken till en del afstanna. Nu måste man köra öfver från Torneå till Haparanda, därför att det icke finnes någon järnbana men blir det järnbana, kommer, som sagdt, trafiken att aftaga.

Man skulle nu kunna inlåta sig litet mera på hvad som sagts och säges å andra sidan gränsen söderut. Men det kan vara onödigt.

Hvad jag till sist vill påminna herrarna om är, att hafva vi i Sverige uppoffrat så många millioner på att inrätta en utmärkt förbindelse med kontinenten, är det väl meningen att komma i direkt relation med den, och då är det en småsak, om vi skulle bestå oss äfven lyxen af några kreatursstallar i Haparanda.

Herr von Baumgarten: Jag skulle icke begärt ordet eftersom så många ärade talare här framträdt med yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts proposition, om icke en ärad talare på malmöhusbänken hade så vidlyftigt och mångsidigt indragit saker, som icke direkt hörde hit. Jag ber att för södra Sverige få konstatera, att det förefinnes ganska stort behof af export för våra djur och att det är mycket kännbart, att vi icke kunna få exportera dem till Tyskland. Då vi nu höra af utrikesministern, att sådana skäl anförts emot en export, som att vi möjligen kunna få in kreaturssjukdomar från Finland, anser jag det verkligen vara ett statsintresse, att det ligger en karantänsanstalt däruppe för att skydda oss och därigenom om möjligt underlätta en export till Tyskland.

Jag ber för min ringa del att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Ericsson, Aaby: Jag får som medlem af jordbruksutskottet framföra ett beklagande, att regeringen icke funnit lämpligt att under denna frågas behandling i utskottet på något sätt meddela de storpolitiska handelssynpunkter, som nu under diskussion i dag framkommit. Lika litet ger, såvidt jag kan finna, den kungl. propositionen utskottet anledning att vända sig till regeringen med begäran om upplysning i detta afseende. Utskottet har behandlat frågan i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition och har kommit till det resultat, hvartill det kommit, och hvilket resultat redan accepterats af medkammaren.

Nu hafva framkommit sådana saker, att jag undrar icke alls på, att många i denna kammare kanske stå tveksamma med afseende å frågans afgörande, och kanske äfven så varit fallet

inom utskottet, om de upplysningar, som nu lämnats, stått till utskottets förfogande.

Om anslag till en karantänsanstalt för husdjur i Haparanda.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 70 och 71.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

• *Punkten 72.*

Lades till handlingarna.

Herr statsrådet grefve Hamilton erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet, som icke har tillfälle att för ögonblicket vara närvarande, har anmodat mig göra kammaren ett meddelande. Särskildt med anledning af de förestående påskferierna har det ansetts ändamålsenligt att för kamrarna tillkännagifva, att tisdagen den 22 dennes komma att till Riksdagen aflämnas nådiga propositioner med förslag till lag om kollektivafताल mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister samt åtskilliga andra lagar och författningar rörande samma ämne.

Angående tid för aflämnande af vissa kungl. propositioner.

Bland de handlingar, som ligga till grund för detta lagstiftningsarbete, finnes ett förslag till lag om vissa arbetsafताल, som af kommitterade afgafs 1901. Detta utdelades i Riksdagen 1905, men af detsamma finnes för närvarande icke kvar så stor upplaga, att en ny utdelning kan ske, men enligt inhämtade upplysningar finnas för närvarande i riksgäldskontoret 90 exemplar, och justitiedepartementet kan tillhandahålla 215 exemplar, eller tillhoppa 305 exemplar, hvilket jag äfven velat tillkännagifva, för den händelse någon önskar få taga del äfven af detta betänkande.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 15 och 16 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

I den till Riksdagen den 15 januari 1910 afåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade under

Om ändringar i postverkets utgiftstater.

Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstater.
(Forte.)

Åberopande af det propositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden den 14 i samma månad, Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln i punkten 1 föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet föreslagna ändringarna i postverkets utgiftsstater, bestämma postverkets anslag för år 1911, förslagsvis, till 21,690,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom anslaget till postverket skulle höjas med 625,000 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehatt en inom Andra kammaren af herr *A. Thylander* väckt motion (nr 46), däri hemstälts, att Riksdagen, med godkännande af i motionen angifven tolkning af § 3, andra stycket, i de till aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket den 27 augusti 1909 hörande öfvergångsbestämmelser, om hvilken generalpoststyrelsen i sitt förslag till postverkets utgiftsstater för år 1911 gjort hemställan, måtte besluta att för tillämpning af denna tolkning fastställa aflönningarna till postverkets tjänstemän af högre grad under år 1911 till ett 106,200 kronor högre belopp än af Kungl. Maj:t föreslagits eller sålunda till 4,842,800 kronor i stället för 4,736,600 kronor.

Utskottet hade på åberopade skäl hemställt,

a) att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1910 föreslagna ändringarna i postverkets utgiftsstater, bestämma postverkets anslag för år 1911, förslagsvis, till 21,690,000 kronor att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom anslaget till postverket komme att höjas med 625,000 kronor; samt

b) att herr *Thylanders* ofvan omförmälda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid förevarande punkt hade reservation anförts af friherre *J. G. Beck-Friis* samt herrar *K. Starbäck* och *J. G. Byström* hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1910 föreslagna ändringar i postverkets utgiftsstater, och med anledning af herr *Thylanders* ofvannämnda motion, bestämma postverkets anslag för år 1911, förslagsvis, till 21,763,700 kronor, att utgå direkt af postmedel, hvarigenom anslaget till postverket komme att höjas med 698,700 kronor.

Friherre *Beck-Friis*, Johan: Då vid 1909 års riksdag behandlades förslag om aflöningsstat för postverket, voro, såsom herrarna torde erinra sig, flera motioner aflämnade, som utmynnade i att dels höja lönerna för postexpeditörer, dels förbättra de villkor, som voro föreslagna i öfvergångsbestämmelserna. Jag påminner särskildt om den såväl i denna kammare som i medkammaren väckta motionen om att postexpeditörernas grund-

löner skulle höjas vid öfvergången, för de äldre postexpeditörerna, till 2,400 kronor. Dessa samtliga motioner bemöttes i Riksdagen af flere talare, bland andra äfven af mig, just med framhållande af öfvergångsstadgans bestämmelser. Riksdagen fattade sitt beslut i full öfverrensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag. Utom det aflöningsreglemente, som då blef antaget, godkände äfven Riksdagen de vid detsamma fogade öfvergångsbestämmelserna, och voro dessa öfvergångsbestämmelser affattade något olika för olika grader af tjänstemannakåren. Sålunda var det en paragraf, nämligen § 3, som i andra stycket särskildt behandlade öfvergångsbestämmelserna för postexpeditörer. I detta stycke föreskrifves en viss norm icke endast för begynnelse aflöning utan äfven för aflöningsförhöjning, under det att i första paragrafen af öfvergångsbestämmelserna endast talas om begynnelse aflöning. Denna paragraf gäller hufvudsakligen, om jag så får säga, de öfre liggande tjänstemännen. I samband med aflöningsstatens godkännande i Riksdagen blefvo äfven, såsom jag redan nämnt, dessa öfvergångsbestämmelser godkända.

I innevarande års statsverksproposition ser man, att generalpoststyrelsen har begärt hos Kungl. Maj:t ett tillägg eller förtydligande till dessa öfvergångsbestämmelser på det sättet, att äfven den första paragrafen skulle kunna hafva samma verkan som den tredje paragrafens andra stycke, d. v. s. att den icke endast skulle beröra begynnelse aflöning, utan äfven få gälla i fråga om aflöningsförhöjning. Kungl. Maj:t har i sin proposition svarat, att han anser ingen förklaring behöfzig, ty det är alldeles klart, hur det skall tydas. Men såvidt jag kan finna, tyder Kungl. Maj:t endast den första paragrafen och vill, att det andra skall följa med. Här har således, om jag så må säga, blifvit en slitning om, hur öfvergångsreglerna skola tydas. Men om man läser dessa olika paragrafer, skall man otvifvelaktigt se och finna, att det är en stor skillnad mellan dem, att det finnes särskilda bestämmelser för postexpeditörerna och att dessa bestämmelser just framhålla aflöningsförhöjningen för dem.

Nu har en motion väckts i Andra kammaren med begäran, att öfvergångsbestämmelserna måtte tydas så, som jag för min del redan förra året ansåg, att de borde tydas. Detta medför någon höjning i aflöningsstaten, ty därigenom skulle postexpeditörerna få räkna sig till godo de tjänsteår, som kunde berättiga dem till en tidigare aflöningsförhöjning, än hvad fallet vore, om de skulle gå fulla antalet tjänsteår ifrån öfvergångsdagen intill dess aflöningsförhöjning enligt aflöningsreglementet skulle tillfalla dem.

Orsaken hvarför öfvergångsbestämmelserna af postkommisarien affattades på detta sätt är den, att vid postverkets öfverflyttande från gammal till ny stat skulle ett betydande antal postexpeditörer komma in på ordinarie stat, hvilka förut fått stå

*Om
ändringar i
postverkets
ulgiftstater.*
(Forts.)

Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstat.
(Forts.)

lång tid på extra stat, ända till 12 à 15 år, och det vore ju orätt att låta dessa gamla extra ordinarie tjänstemän få börja såsom ordinarie vid öfverflyttningen och icke få räkna sina tjänsteår sig till godo. Därför föreslogs det och godkändes äfven, att då de stått fem år som extra ordinarie, skulle de få räkna hvad därutöver är sig till godo, och detta icke endast för begynnelseaflöningen, utan om något år öfversköte, skulle de äfven få räkna sig det till godo på aflöningsförhöjningens år.

I den Thylanderska motionen står det sagdt, att denna ändring måste medföra en ökning i postverkets utgiftsstat af 106,000 kronor. Det har befunnits icke vara riktigt, utan har det nu beräknats noggrannare i postverket, och jag har fått den uppgiften, att den verkliga summan utgör 73,700 kronor.

Jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till den af mig m. fl. afgifna reservationen.

Herr statsrådet grefve Hamilton: Som den siste ärade talaren i slutet af sitt anförande angaf, gäller det här en ökning i budgeten af omkring 73,000 kronor, och frågan är, huruvida ett stadgande i aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket blifvit rätt tolkadt eller icke. Det är fråga om vissa tjänstemän, som i öfvergångsbestämmelserna till aflöningsreglementet fått sig tillförsäkradt att vid öfvergång till ny stat få räkna sig tillgodo viss del af sin tjänstgöring såsom extra ordinarie. Nu vilja herr Thylander och reservanterna från denna kammare, att detta skall tolkas så, att vederbörande få räkna sig till godo dessa föregående tjänsteår såsom extra ordinarie icke blott vid öfvergången till den nya staten, utan för all framtid. Äfven när det blir fråga om ålderstillägg, skola de hafva rättighet enligt denna uppfattning att åberopa sig på dessa tjänsteår, som om de hade varit ordinarie. Kungl. Maj:t har icke kunnat godkänna denna tolkning på skäl, som jag redan i mitt anförande till statsrådsprotokollet framhållit. Jag har där icke synnerligen skarpt eller vidlyftigt gått in på frågan, ty jag erkänner verkligen, att den bestämmelse, det här är tal om, kanhända icke är lyckligt eller tillräckligt tydligt formulerad; och är det så, som herr Thylander påstår, att nämnda aflöningsreglemente i själfva verket innehåller, att dessa personer hafva rättighet till den förmån, han direkt påyrkar, då är det en fråga, som skall afgöras på rättsväg, och det blir i sista hand regeringsrätten, som skall afgöra den.

Min uppfattning, att ifrågavarande tjänstemän icke skulle hafva rätt till denna omtvistade förmån, har jag emellertid stödt på följande omständighet. Här är fråga om öfvergångsbestämmelser, och den kommission, som framlagt förslag till dessa öfvergångsbestämmelser, inledde detta sitt förslag med orden: härmed få vi framlägga det förslag till bestämmelser, som skola

gälla vid öfvergång till ny stat. Visserligen finnas i dessa öfvergångsbestämmelser några stadganden, som hafva afseende äfven på framtiden, icke blott vid öfvergångstiden, men det är antingen sådana fall, där det af innehållet — t. ex. i fråga om sportler — är alldeles tydligt, att de afse att reglera förhållandena efter öfvergången, eller också ett sådant fall som i § 1, där det uttryckligen säges, att detta skall gälla icke blott i fråga om öfvergången till ny stat, utan äfven framdeles. Och i allmänhet måtte det väl vara klart, att öfvergångsbestämmelser afse att reglera förhållandena just vid *öfvergången* till en stat.

En annan omständighet, som jag stödjer mig på vid min tolkning, är den att, om verkligen en så pass märklig och betydande förmån här skulle hafva beredts ifrågavarande tjänstemän, då skulle väl under ärendets föregående behandling någonstans hafva nämnts ett ord därom, men det har jag icke någonstades kunnat finna ens en antydning om.

Reservanterna och herr Thylander hafva egentligen ingenting annat att stödja sig på än den omständigheten, att medan det på åtskilliga andra ställen står taladt om att vederbörande hafva rättighet att med afseende å begynnelseaflöningen räkna sig till godo tiden som extra ordinarie, så står det i stället i detta andra stycke af § 3 öfvergångsbestämmelserna »begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning». Reservanterna och herr Thylander säga: hvad skulle aflöningsförhöjning beteckna, om icke just detta, att det gällde framtiden? Motionären säger dock, att antagligen har man menat det och det. Men det finns en ännu enklare tolkning: att man begagnat detta uttryck, därför att det i nämnda stycke är fråga om personer, af hvilka, då denna stat trädde i kraft, somliga redan voro ordinarie, somliga andra däremot extra ordinarie. Därför talte man om begynnelseaflöning, när det var fråga om sådana tjänstemän, som vid öfvergången utnämndes till nya platser, och om aflöningsförhöjning, när det var fråga om sådana, som redan voro på ordinarie stat och fingo förhöjd aflöning. Det är väl en ganska naturlig förklaring, synes det mig, på samma gång jag erkänner — och villigt erkänner — att man, såsom motionären nog kan säga, att stadgandet är otydligt affattadt. Jag har emellertid icke kunnat komma till annat resultat, fastän jag icke törs uttala mig så alldeles bestämdt eller mer än jag gjort, ty är motionärens uppfattning riktig, då kunna som sagdt ifrågavarande personer naturligtvis på laglig väg få ut sin rätt.

Herr Juhlin: Man har frågat mig, hvarför generalpoststyrelsen gick in till Kungl. Maj:t med anhållan om förtydligande i denna fråga, och jag har därpå svarat, att då dessa öfvergångsbestämmelser faktiskt ledo af en viss otydlighet, och då tveksamhet på vissa håll uppstått, hur man skulle tolka dem, det var

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstatist.*

(Forts.)

Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.
(Forts.)

generalpoststyrelsens ovillkorliga skyldighet att gå in till Kungl. Maj:t, för att Kungl. Maj:t och Riksdagen, som ensamma hafva att besluta i frågan, skulle bestämma, hur man borde gå tillväga i detta afseende. Att det råder tveksamhet i fråga om tolkningen framgår också af hvad utskottet i sitt betänkande framfört, liksom det äfven delvis torde framgå af Kungl. Maj:ts proposition.

Om nu generalpoststyrelsen icke gått in till Kungl. Maj:t med sin framställning, skulle här gifvetvis hafva uppstått en massa obehagligheter: kanske revisionsanmärkning hade gjorts och målet kunnat gå till kammarrätten och regeringsrätten. Därför ansåg generalpoststyrelsen, att frågan enklast och klarast löstes därigenom, att Riksdagen fick säga sitt ord i saken. Om Riksdagen följde Kungl. Maj:ts tolkning i detta fall, skulle det leda till en skriande orättvisa mot en del posttjänstemän, ty det är ett faktum, att 200—300 postexpeditörer skulle komma att blifva lidande på detta. De skulle få vidkännas en högst betydlig löneförminskning; och detta står i alldeles uppenbar strid mot fjärde paragrafen i öfvergångsbestämmelserna, som säger, att genom den beslutade löneregleringen icke någon *minskning* skulle ske i inkomsterna för posttjänstemännen. Nu beror den löneförminskning, som skulle uppkomma för dessa posttjänstemän, också till en del på det beslut Riksdagen fattade förra året, nämligen att postexpeditör, som före en viss tid tillträdtt sin befattning, skall få 2,200 kronor i begynnelselönen i stället för föreslagna 2,400 kronor. Äfven om Riksdagen nu icke skulle bifalla reservanternas förslag, så torde slutresultatet blifva ungefär detsamma som det, till hvilket reservanternas här hafva kommit. Ty såsom frågan ligger, mina herrar, är jag viss om att, i händelse denna fråga kommer att gå till regeringsrätten, den svårligen kan komma till något annat resultat, än hvad reservanternas gjort i detta fall.

Studerar man behandlingen af denna fråga, från det att den varit i kommissionen, hos generalpoststyrelsen, hos Kungl. Maj:t och sedan i vederbörande utskott hos Riksdagen, skall man nog finna, att just detta har varit meningen för att förebygga stora orättvisor mot en del af postpersonalen. Då frågar jag, är det icke under sådana förhållanden bättre, enklare och redigare att Riksdagen nu beslutar i enlighet med reservanternas förslag, ty om så icke sker, kommer ett af två fall att inträffa. Antingen blir det så, att generalpoststyrelsen beslutar att utbetala dessa lönetillägg, men då riskerar man naturligtvis revisionsanmärkning från kammarrätten, och naturligtvis kommer det att fortsätta till regeringsrätten; skulle då några ändringar ske, kunde följden blifva en massa obehag icke blott för generalpoststyrelsen, utan äfven för vederbörande posttjänstemän: de kunde riskera att få återbetala rätt afsevärda summor. Eller också kan det gå så, att medlen icke utbetalas af generalpoststyrelsen, och i så fall komma naturligtvis de tjänstemän, som ej skulle komma att få ålders-

tillägg, att anföra klagomål, hvarvid målet skulle komma att gå direkt till regeringsrätten.

På grund af hvad jag nu anfört, hemställer jag, herr talman, om bifall till reservanternas förslag.

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.
(Forts.)*

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Den siste ärade talaren sade, att till honom framstälts den frågan, hvarför icke generalpoststyrelsen utanordnat ifrågavarande belopp, när styrelsen hyser den öfvertygelsen, att de böra utanordnas; och han lämnade svar på den frågan. Jag undrar, herr Jublin, om det svaret var fullt riktigt? Kan man icke säga, att en bland orsakerna, hvarför generalpoststyrelsen icke utanordnat ifrågavarande belopp varit, att, såsom generalpoststyrelsen i sin framställning påpekat, det icke allenast är postexpeditörer utan äfven andra åtskilliga högre ämbetsmän i generalpoststyrelsen, som borde komma i åtnjutande af denna förmån?

Af den framställning, som nyss lämnades af herr statsrådet och chefen för civildepartementet hafva herrarna ju hört, att det är fråga om tydningen af andra momentet, § 3, öfvergångsbestämmelserna, och den paragrafen handlar endast om postexpeditörer, men icke om några andra ämbets- och tjänstemän i generalpoststyrelsen. Herr Jublin talade om, att det skulle ske en så »skriande orättvisa» emot ifrågavarande tjänstemän. Jag är icke så alldeles öfvertygad om att han har rätt därvidlag. Är det emellertid så, som han och friherre Beck-Friis tro, att saken är klar, tycker jag det riktigaste vore, att dessa tjänstemän finge sin rätt genom regeringsrätten och icke genom motioner i Riksdagen.

Att frågan om hur denna paragraf skall tolkas är mycket kvistig, hafva vi nyss hört; det har herr statsrådet och chefen för civildepartementet erkänt. Men då af den förste talaren med styrka framhåfts, hvad kommissionens åsikt var, när dess uttalande härom skrefs, kan man mot det auktoritetsskålet säga, att civilministern förklarar, hvad hans mening var, när han lade fram propositionen; och jag kan härtill lägga, att icke trodde vi i statsutskottet, när vi tillstyrkte bifall till propositionen, att den skulle hafva så långt gående konsekvenser, som man här på sitt håll velat göra gällande.

Jag vill icke upptaga herrarnas tid längre, ty statsrådet och chefen för civildepartementet har ju ställt sig på den ståndpunkt, som utskottet härvidlag intagit, utan jag inskränker mig, herr talman, till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hildebrand: Jag förstod icke riktigt den senaste talarens ord, att om vissa postexpeditörer skulle hafva rätt till det lönetillägg, det här kan vara fråga om i vissa fall, så vore det bättre de fingo sin rätt sig tillerkänd genom regeringsrätten än

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.*
(Forts.)

genom ett riksdagsbeslut, fattadt på grund af en motion. Mig förefaller det ur alla synpunkter, som om det vore det fördelaktigaste att ifrågavarande tjänstemän, i händelse de nämligen hafva rätt till den omtvistade förmånen, så fort som möjligt få sin rätt, så att de icke behöfva vänta en längre tid, tills regeringsrättens utslag faller, under hvilket förhållande väl Kungl. Maj:t sedan får ingå med framställning till Riksdagen, antar jag, för att efteråt få dessa medel beviljade.

Det förefaller mig, som om detta ärende till stor del vore en konsekvens af föregående Riksdags beslut. Af allt, som här lagts fram och af allt som här i dag uttalats, framgår tydligt, att det utfärdade aföningsreglementet är otydligt, åtminstone i denna punkt. När man först läser det, förefaller det — åtminstone föreföll det mig så — som om postexpeditörernas uppfattning borde vara den riktiga. Generalpoststyrelsen har i alla fall ansett saken vara tvistig och ingått till Kungl. Maj:t med framställning. Kungl. Maj:t har tydligen ansett, att saken kunde komma inför regeringsrätten; och utskottets yttrande i dess betänkande, att Riksdagen icke borde upptaga frågan till afgörande, synes tydligen angifva, att äfven utskottet tänkt sig, att ärendet skulle komma till regeringsrätten. Från alla håll erkännes således, att frågan är tvistig. Nu står ju saken så, att ett aföningsreglemente är utfärdadt. Detta bekantgöres för tjänstemännen: de finna där, såsom de uppfattat saken, att de i vissa fall hafva rättighet till en förmån. Sedan förklaras det från Kungl. Maj:ts sida, att detta är oklart och att tjänstemännen få gå till regeringsrätten. Men är det ändå icke riktigare och bättre, när saken ligger så, att man står fast vid den tolkning af reglementet, som synes mest öfverensstämman med hvad som förekommit vid frågans tidigare behandling, att Riksdagen således snarast möjligt tager konsekvenserna häraf och beviljar det belopp, som härvidlag skulle erfordras? Ätminstone förefaller det mig så, hvarför jag, herr talman, tillåter mig yrka bifall till den af friherre Beck-Friis m. fl. afgifna, till utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr statsrådet greve Hamilton: Jag vill blott fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att han i sitt resonnemang utgick från något, som skulle bevisas, nämligen att en orättvisa skett, och att en oriktig tolkning förekommit. Det är detta jag för min del icke är böjd att tro. Icke heller kan jag läsa generalpoststyrelsens yttrande annat än som den själf säger: här saknas föreskrifter, hvarför styrelsen anser rättvisast, att sådana föreskrifter meddelas. Men att komma här och säga, att det är alldeles uppenbart, att om man icke tillämpar denna paragraf, såsom herr Thylander vill, man har begått en orättvisa, det tror jag icke man med skäl kan göra, äfven om man verkligen medgifver, att stadgandet är dunkelt.

För min del har jag ansett, att man skall tolka bestämmelsen i motsatt riktning, och jag har därför anfört några af de skäl, som gjort, att jag kommit till denna åsikt. Jag vidhåller, att det är ett synnerligen viktigt skäl, att under hela den föregående behandlingen i Riksdagen icke har förekommit något uttalande gående i den riktning, att denna extra förmån skulle tillkomma vederbörande tjänstemän. Jag ber att få upprepa, hvad jag i ärendet yttrat i mitt anförande till statsrådsprotokollet. Där säger jag, att jag ej kan dela generalpoststyrelsens mening, att den brist, som enligt styrelsens åsikt skulle föreligga i afseende å här ifrågavarande stadganden i öfvergångsbestämmelserna till det nya aflöningsreglementet för tjänstemän i postverket, skulle vara beroende på förbiseende. »De för postverket meddelade öfvergångsbestämmelserna,» fortsätter jag, »äro nämligen särskildt förmånliga därigenom, att tjänsteman äger tillgodoräkna sig tjänstetiden ej blott i innehafvande befattning utan äfven i tjänst, som tillhör samma eller högre eller närmast lägre grupp enligt en särskildt bestämd gruppindelning. Härtill kommer att vissa tjänstemän vid öfvergången till nya staten äga i fråga om aflöningen räkna sig till godo jämväl viss del af tiden för tjänstgöringen såsom extra ordinarie tjänsteman. Motsvarande förmåner hafva icke vid de senaste lönergleringarna beredts tjänstemännen vare sig vid telegrafverket eller statens järnvägar eller, såvidt jag har mig bekant, något annat verk.

Jag anser mig sålunda icke böra biträda generalpoststyrelsens framställning i denna del.»

Jag vill anmärka detta, därför att här talar man, som om man ville framställa saken så, som att Kungl. Maj:ts förslag innebure en skriande orättvisa mot nämnda tjänstemän. Det kan jag absolut icke gå in på.

Herr Trygger: Jag anser det vara min skyldighet att upplysa, att, när jag enskildt tillfrågats angående tolkningen af detta stadgande, jag gifvit den förklaringen, att enligt min mening den tolkning, som friherre Beck-Friis försvarar, vore den riktiga. Jag skall icke upptaga tiden här med att närmare inlåta mig på mina skäl härför, då jag anser, att frågan i alla fall är så pass tvifvelaktig, att det synes mig vara det lämpligaste, att regeringsrätten får afgöra den och således att utskottets hemställan bifalles.

Herr Juhlin: Man har sagt, att ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag icke skulle innebära någon orättvisa. Jag vågar ännu en gång upprepa, att det skulle innebära en stor orättvisa. Då posttjänstemännen förra året fingo sin lönerglering, gick man ut ifrån, att de icke skulle få någon löneminskning. Om nu beslutet skulle gå i den riktning, Kungl. Maj:t angifvit, skulle det för icke mindre än 274 postexpeditörer under år 1911

Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstatist.
(Forts.)

Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.

(Forts.)

blifva en löneminskning varierande å 200—300—400 kronor. Jag frågar, är icke detta en orättvisa mot dessa personer?

Här har talats om att åt posttjänstemännen beviljats vissa förmåner, som icke beviljats tjänstemännen i telegrafverket och vid statens järnvägar. Ja, det är ju sant, men vi kunna icke jämföra ifrågavarande lönestater med hvarandra i dessa afseenden. Om vi vilja göra det, skulle vi få uppehålla oss ganska länge därvid. Det är så många faktorer, som göra, att de icke äro fullt jämförbara med hvarandra.

För öfrigt vill jag påpeka, att i telegrafverket och vid statens järnvägar hafva just dessa öfvergångsbestämmelser tillämpats, för hvilka jag här talat; och när vederbörande kommitterade utarbetade dessa bestämmelser, utgingo de från att bestämmelser likartade dem, som beslutats för telegrafverket och statens järnvägar, också här skulle tillämpas — men jag erkänner villigt, att framställningen i *skrift* lämnar något öfrigt att önska i fråga om tydlighet.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr statsrådet grefve Hamilton: Jag vill naturligtvis icke polemisera vidare med min ärade vän generalpostdirektören, dess mindre som vi synas vara ense åtminstone därom, att man skulle kunna tvista ganska länge om de olika tolkningarna, Emellertid kan jag icke neka till, att jag ändå tycker, att han lägger väl stark färg på sin uppfattning, när han här talar om »skriande orättvisa», »löneminskning» och dylikt. Hvad är det, som här skulle uppkomma? Jo, att vederbörande tjänstemän finge vänta ett år på den löneförhöjning de eljest nu skulle få. I alla händelser kan väl det icke kallas någon löneminskning! Således är det här helt enkelt endast fråga om, huruvida ålderstillägget skall komma nu genast, eller om vederbörande tjänsteman, som andra, skall räkna från den tid, han blifvit utnämnd eller öfvergått på ny stat. Det är hela frågan.

Herr Juhlin: Jag ber att få påpeka, att om en del af de ifrågavarande postexpeditörerna hade stått kvar på den gamla staten, skulle de under åren 1911 och 1912 hafva fått större lön, än hvad de nu skulle erhålla enligt Kungl. Maj:ts förslag. — Är det icke då en orättvisa? Kan man då icke säga, att vederbörande faktiskt få en löneminskning i stället för en löneförbättring?

Grefve Klingspor: Då en ny stat blifvit godkänd af Kungl. Maj:t och Riksdagen, så tvingar det ju icke alla, som stå på den gamla staten att gå in på den nya. Så förhöll det sig äfven här med afseende å poststaten. Det var icke något tvång för

tjänstemännnn att gå in på den nya staten. Innan de gingo in på densamma, gjorde de naturligtvis på samma sätt, som tjänstemännen i allmänhet göra, då det gäller att bestämma sig för huruvida de skola kvarstå på den gamla staten eller öfvergå på den nya staten, de räkna efter, hvilka fördelar den nya staten erbjuder. Därvid se de, att de få fördelar genast de inträda i den nya staten, men när de komma litet längre upp, kan det hända, att den gamla staten erbjuder större fördelar. Vidare se de kanhända, att när man kommer ännu längre upp, den nya staten erbjuder större fördelar än den gamla; och slutligen blir den pension de få väsentligt högre, om de gå in på den nya staten mot om de stanna kvar på den gamla. Då väga de naturligtvis emellan, hvilket slutresultat blir det bästa, när man lägger tillsammans alla de där förmånerna, som de olika staterna erbjuda. Sedan vederbörande gjort detta och sett, att den nya staten väger till hans förmån, beslutar han sig för att gå in på den nya staten. Men jag har aldrig hört, att Riksdagen eller Kungl. Maj:t har tillåtit någon tjänsteman, att sedan han kommit in på den nya staten, ett par tre år därefter få åtnjuta fördelar, som den gamla staten hade, samt därefter ytterligare, när det visar sig vara förmånligare att vara på den nya staten, åter hoppa tillbaka på densamma. Om man skulle gå in på herr Thylanders förslag, skulle det blifva på det sättet. Han visar här, att i första graden få tjänstemännen det bättre, sedan är det en lönegrad eller två, där det är sämre, men därefter åtnjuta de väsentligt större fördelar, än de fått förut. Jag tror, att det vore en ganska farlig princip, som Riksdagen skulle slå in på, om den medgafve ett sådant sätt att gå tillväga. I och med detsamma som tjänstemannen i fråga bestämt sig för att gå in på den nya staten, har han fått de fördelar, den medger. Han har fått begynnelsesaflöning + aflöningsförhöjning, och summan häraf är större, än den han för närvarande hade; men sedan kan han väl icke rimligtvis begära, att när han varit på den nya staten en två, tre år, han då skall få en särskild aflöningsförhöjning. Jag kan icke tänka mig, att det var meningen med de öfvergångsbestämmelser, som här åberopats. När det är fråga om öfvergångsbestämmelser, gäller det väl endast de villkor, som äro fastställda för öfvergången från den gamla till den nya staten. Jag upprepar ännu en gång, att sedan man kommit in på den nya staten, sedan får man väl också underkasta sig den nya statens olägenheter, när man får njuta af dess stora fördelar.

Då vi förra året afgjorde frågan om poststaten och man jämförde kostnaderna för statsverket, som den gamla staten och den nya staten förorsakade, visade det sig, att kostnaderna för statsverket af den nya statens genomförande skulle uppgå till — vill jag minnas — 1,047,000 kronor högre än förut. Det bevisar

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.*
(Forts.)

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstaten.
(Forts.)*

väl i alla fall, att det för posttjänstemännen i allmänhet var för-
enadt med stora fördelar att gå in på den nya staten.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag ber att få säga ett par ord med anledning af ett yttrande af herr Hildebrand, att han inte kunde förstå, hvarför det vore bättre att hänvisa denna fråga till regeringsrätten än att bifalla herr Thylanders motion. Men jag ber, att herr Hildebrand må tänka på, huru många motioner som de sista åren sett dagen i Riksdagen och som hafva dels berört lönestater, som af Riksdagen fastställts, och dels stött sig på dem för att bereda förmåner åt andra löntagare. Jag tror, att det tillmötesgående, som Riksdagen visat alla dessa motioner, har icke alltid varit så hälsosamt.

Vidare ber jag att få motsäga honom, när han sade, att det är bättre, att vi nu ta konsekvenserna af dessa öfvergångsbestämmelser och betala ut penningarna, ty eljes får regeringen, om regeringsrätten skulle bifalla krafvet på utbekommande af högre lön för dessa tjänstemän, ännu en gång komma till Riksdagen med begäran om anslag. Däri tror jag icke, att herr Hildebrand har rätt, ty vinna postexpeditörerna, har regeringen endast att befalla statskontoret att utbetala medlen. Riksdagen får icke vidare med saken att göra.

Herr Wijkander: Den näst siste talaren framställde förhållandet på det sätt, att personalen skulle gått in på den nya lönestaten och sedan, när den märkte, att den kunnat få mera, om den stått kvar på den gamla staten, begärt ändring i syfte att få åtnjuta de fördelar, som skulle tillkommit dem enligt den gamla staten.

Så är emellertid icke förhållandet, utan det är endast fråga om, hvad denna stat innebär, som personalen med fullt öppna ögon ingått på, och huru man skall tolka den öfvergångsbestämmelse, som ingick såsom en integrerande del i den nya lönestaten. Då förekommer det mig, och det var också majoritetens i utskottet mening, att den kommitté, som tidigare arbetat, hade fullkomligt samma uppfattning som motionären och som reservanterna i dag här påvisat. Därom var för oss i utskottet ingen tvekan, så mycket mindre, då man hade tillfälle att iakttaga, huru kommittén skrifvit dessa bestämmelser på ett tidigare stadium af frågan och först senare, när den skulle sammanfatta dem, gjort det på ett kortfattadt, men otydligt sätt. Då man fått tillfälle att följa detta, kan det icke vara någon tvekan härom.

Men nu är frågan, hvad regeringen afsett med sitt förslag, som lämnades till Riksdagen. Här är naturligtvis i främsta rummet icke fråga om, hvad kommittén föreslagit, utan hvad rege-

ringen i det förslag, som kommit fram till Riksdagen, och hvad Riksdagen med sitt beslut afsett. Men då inträffar det egenomliga, att just i afseende på, hvad regeringen och Riksdagen menat, det kan vara tvekan. Och det är en fråga, som jag icke vill söka besvara, utan är det just den frågan, som regeringsrätten får söka besvara.

Förhållandet var, att generalpoststyrelsen ingick till Kungl. Maj:t med en framställning, som var vidare än den nu föreliggande frågan. Den afsåg icke blott de lägre tjänstemännen, postexpeditörerna, utan äfven de högre. Sannoligt uppkom den föreliggande villervallan, därigenom att inom departementet den hufvudsakligaste uppmärksamheten fästes vid de högre tjänstemännens rättigheter och ej nog beaktades motsatsen mellan dessa och postexpeditörernas.

Jag anser för min del, att om statsutskottet skulle bestämdt uttalat sig, hade det afgjordt gått med på motionärens och reservanternas mening, men man ansåg, att det var lämpligt att, då det var tvistigt, hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen menat, inhämta regeringsrättens uttalande.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Beck-Friis, Johan: Jag ber att med några ord få vända mig till herr statsrådet för bemötande af hvad han yttrade. Han läste upp vissa delar af sitt anförande till statsrådsprotokollet. Det är alldeles tydligt, att första delen af detta anförande uteslutande rör just den första paragrafen, den paragraf, om hvilken de flestas åsikt, utom generalpoststyrelsens, ingen tvekan råder. De förmåner, som där äro beredda posttjänstemännen, äro angifna i motsvarighet med hvad som skett vid fastställande af nya stater för öfriga verk. Men så tillägger herr statsrådet: »Härtill kommer att vissa tjänstemän vid öfvergången till nya staten äga i fråga om aflöningen räkna sig till godo jämväl viss del af tiden för tjänstgöringen såsom extra ordinarie tjänsteman». Det är där, vi komma in på de omtalade särskilda bestämmelserna i § 3 andra stycket, men herr statsrådet berör här icke frågan om löneförhöjningen. Jag vill således framhålla, att herr statsrådet har icke utredt denna fråga, utan håller sig vid ett allmänt resonemang utan att egentligen skilja på de olika paragrafernas innebörd.

Grefve Klingspor framhöll i en allmän polemik, huru en tjänsteman gör, huru han tänker, tycker och räknar, då han skall öfvergå till en ny lönestat. Här är icke alls fråga om detta, utan bara om huru de öfvergångsbestämmelser, som af Riksdagen fastställts, skola tydas. Det är icke fråga om de enskilda tjänstemännens sätt att se saken, och ej heller finnes det något skäl att här tala om, att de vilja hafva rättighet räkna sig till godo de förmåner, som de hafva på den gamla staten, sedan de kommit

*Om
ändringar i
postverkets
utgiftsstatser.
(Forts).*

in på den nya. Här gäller det uteslutande att få en del af öfvergångsbestämmelserna rätt tydd, nämligen § 3 andra stycket, och då det stycket icke är affattadt i likhet med första paragrafen eller § 3 första stycket, torde det icke kunna tydas på samma sätt. Skillnaden är, att i § 1 och § 3 första stycket står det begynnelseaflöningen, men i § 3 andra stycket står det begynnelseaflöning och aflönings förhöjning.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 16.

Punkten 2.

*Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.*

Kungl. Maj:t hade under punkt 2 af sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen »att dels medgifva, att § 9 i aflöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907 måtte ändrade lydelse: »Den, som på förordnande förvaltar ledig tjänst, åtnjuter under tiden de med densamma förenade aflöningsförmåner. Byråttjänsteman, som enligt förordnande uppehåller

sekreterare-, kamrerare-, byråingenjör-, förrådsintendents- eller byråkontrollörsbefattning, skall utöfver honom tillkommande aflöning åtnjuta arfvode med 1,000 kronor för år räknadt; ägande styrelsen jämväl att från det därför afsedda anslag bereda sådan tjänsteman ersättning för mistadt arfvode under den tid han åtnjuter semester; att förra lokaltelefonisten Ragnbild Tiderström och extra ordinarie interurbantefonisten Ottilia Maria Hammar, född Siljeström, må, Tiderström från och med den 1 januari 1910 samt Hammar från och med månaden näst efter den, hvarunder hon erhåller afsked ur telegrafverkets tjänst, af telegrafverkets medel uppbära under sin återstående listid ett årligt understöd till belopp af, Ragnbild Tiderström 300 kronor och Ottilia Maria Hammar 500 kronor, att utbetalas i den ordning, som gäller för fyllnadspensioner från telegrafverket; att å tomt i Örebro, som kan komma att inköpas, må uppföras en telegrafstationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, icke öfverstigande 450,000 kronor; samt att å telegrafverket tillhörig tomt i Lund må uppföras en telegrafstationsbyggnad, tillika inrymmande lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, ej öfverstigande 300,000 kronor; dels med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari innevarande år tillstyrkta ändringarna i utgiftsstaterna för telegrafverket bestämma telegrafverkets anslag för år 1911, förslagsvis, till 13,020,000 kronor att utgå direkt af telegrafmedlen, hvarigenom anslaget till telegrafverket skulle ökas med 1,055,000 kronor; dels ock medgifva, att af återstoden af de för anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof reserverade medel, 27,300 kronor, må användas 26,000 kronor för fullbordandet af telegrafstationsbyggnaden i Härnösand och 1,300 kronor till inköp af tomt i Örebro för telegrafverkets räkning; samt att för telefonstationsbyggnaden i kvarteret Jericho i Stockholm må användas ett belopp af 100,000 kronor utöfver förut anvisade 914,000 kronor.»

Slutsummorna af de för år 1911 föreslagna staterna, jämförda med de för innevarande år af Kungl. Maj:t fastställda, vore, enligt hvad åberopade statsrådsprotokollet gafve vid handen, följande:

	År 1910.	År 1911.
aflöningsstaten	5,389,860 kr.,	5,594,270 kr.
pensions- och understödsstaterna...	317,805 »	325,731 »
omkostnadsstaten	3,476,175 »	4,034,539 »
ränta och amortering	2,222,000 »	2,503,000 »
fastigheter	500,000 »	500,000 »
telegraflinjebyggnader.....	7,500 »	11,000 »
öfvergångsstaten	46,160 »	45,960 »
indragningsstaten	5,500 »	5,500 »

tillsammans 11,965,000 kr., 13,020,000 kr.

Angående
ändring i aflö-
ningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.

(Forts.)

Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.

(Forts.)

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *E. A. Nilsson* i Örebro väckt motion (nr 25), däri föreslagits, att Riksdagen måtte, på sätt af telegrafstyrelsen i en hos Kungl. Maj:t gjord framställning föreslagits, medgifva, att de vid den nya statens ikraftträdande den 1 januari 1908 vid telegrafverket anställda ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid linjedistriktet, trafikdistriktet och stationerna måtte, i den mån styrelsen funne dem böra komma i åtnjutande af en dylik förmån, i fråga om begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning såsom linjeingenjör, assistent, telegrafist och interurbantefonist eller stationsbiträde få räkna sig till godo så stor del af tiden för tjänstgöringen såsom extra ordinarie i motsvarande befattningar, som öfversköte fem år.

Utskottet hade i nu föredragna punkt hemställt,

a) att Riksdagen, med bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit, måtte medgifva:

1) att § 9 i aflöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907 måtte, räknadt från och med den 1 januari 1911, erhålla följande ändrade lydelse:

»Den, som på förordnande förvaltar ledig tjänst, åtnjuter under tiden de med densamma förenade aflöningsförmåner.

Byråtjänsteman, som enligt förordnande uppehåller sekreterare-, kamrerare-, byråingenjörs-, förrådsintendents- eller byråkontrollörsbefattning, skall utförver honom tillkommande aflöning åtnjuta arfvode med 1,000 kronor för år räknadt; ägande styrelsen jämväl att från det därför afsedda anslag bereda sådan tjänsteman ersättning för mistadt arfvode under den tid han åtnjuter semester;»

2) att förra lokaltelefonisten Ragnhild Tiderström och extra ordinarie interurbantefonisten Otilia Maria Hammar, född Siljeström, måtte, Tiderström från och med den 1 januari 1910 samt Hammar från och med månaden näst efter den, hvarunder hon erhöle afsked ur telegrafverkets tjänst, af telegrafverkets medel uppbära under sin återstående lifstid ett årligt understöd till belopp af, Ragnhild Tiderström 300 kronor och Otilia Maria Hammar 500 kronor, att utbetalas i den ordning, som gälde för fyllnadspensioner från telegrafverket;

3) att å tomt i Örebro, som kunde komma att inköpas, måtte uppföras en telegrafstationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, icke öfverstigande 450,000 kronor; samt

4) att å telegrafverket tillhörig tomt i Lund måtte uppföras en telegrafstationsbyggnad, tillika inrymmande lokaler för postkontoret i staden, för en kostnad, ej öfverstigande 300,000 kronor;

b) att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. a) här ofvan föreslagit och med godkännande

af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1910 föreslagna ändringar i telegrafverkets utgiftsstat, måtte för år 1910 beräkna dessa stater till följande belopp:

Aflöningsstat	kr.	5,594,270:—
Pensions- och understödsstater.....	»	325,731:—
Omkostnadsstat	»	4,034,539:—
Ränta och amortering	»	2,503,000:—
Fastigheter	»	500,000:—
Telegrafinjebyggnader	»	11,000:—
Öfvergångsstat	»	45,960:—
Indragningsstat	»	5,500:—

Tillsammans kronor 13,020,000:—

Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.
(Forts.)

och sålunda bestämma telegrafverkets anslag för år 1911, förslagsvis beräknadt, till 13,020,000 kronor, att utgå direkt af telegrafmedlem;

c) att Riksdagen måtte medgifva,

1) att af återstoden af de för anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof reserverade medel, 27,300 kronor, finge användas 26,000 kronor för fullbordandet af telegrafstationsbyggnaden i Härnösand och 1,300 kronor till inköp af tomt i Örebro för telegrafverkets räkning; samt

2) att för telefonstationsbyggnaden i kvarteret Jericho i Stockholm finge användas ett belopp af 100,000 kronor utöfver förut anvisade 914,000 kronor; samt

d) att herr Nilssons omförmälda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid föreliggande punkt mom. d hade reservation anförts af herrar friherre *C. H. Falkenberg*, greve *F. T. C. von Rosen*, *K. Starbäck* och *E. A. Nilson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte, på sätt af telegrafstyrelsen i en hos Kungl. Maj:t gjord framställning föreslagits, medgifva, att de vid den nya statens ikraftträdande den 1 januari 1908 vid telegrafverket anställda ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid linjedistriktet, trafikdistriktet och stationerna måtte, i den mån styrelsen funne dem böra komma i åtnjutande af en dylik förmån, i fråga om begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning såsom assistent, telegrafist och interurbantelefonist eller stationsbiträde, få räkna sig till godo så stor del af tiden för tjänstgöringen såsom extra ordinarie i motsvarande befattningar, som öfversköte fem år.

Friherre Falkenberg: Herr talman. Då jag i denna punkt icke kunnat dela utskottets uppfattning, har jag tagit mig friheten att reservera mig, och jag skall därför be att få yttra några ord.

Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.

(Forts.)

Frågan gäller i här korthet, huruvida de telegrafister, som antogs före år 1908 skola få räkna sig till godo den extra ordinarie tjänstetid, som öfverskjuter fem år. Då denna fråga var uppe förra året, äfven då i form af en motion af herr Nilsson, blef den af utskottet afstyrkt, men motionären och de, som omfattade motionen med intresse, ansågo, att skälet härtill till stor del låg däri, att utskottet och sedermera äfven Riksdagen, icke ville uttala sig om grundtanken i motionen, förrän Riksdagen principiellt godkänt eller förkastat postverkets stat, däri för postexpeditörerna begärts samma förmån, som här ifrågasättes. Poststaten föredrogs emellertid, och med herr Nilssons motion för ögonen beslöt det oaktadt Riksdagen att gifva postexpeditörerna detta lönetillägg. Med anledning häraf ingick telegrafstyrelsen vid statens öfverlämnande i höstas till Kungl. Maj:t och anhöll, att detta förslag måtte föreläggas Riksdagen. Kungl. Maj:t eller departementschefen afböjde saken, och det var hufvudsakligen på grund af tre skäl, som då anfördes. Departementschefen förklarade, att framställningen hade karaktär af en öfvergångsbestämmelse, och vidare yttrade departementschefen, att »det bör ju dock antagas, att vid löneregleringen alla de omständigheter, som kunna inverka därpå, också blifva beaktade». Det tredje skälet var, att ett bifall till framställningen kunde medföra farliga konsekvenser, allt detta dock under förklaring af departementschefen, att det fanns skäl, som talade för telegrafstyrelsens framställning. Detta departementschefens afslag har nu föranlett herr Nilsson att ånyo framlägga sin motion, och det är den, som nu är föremål för behandling.

Utskottet har i hufvudsak anslutit sig till hvad departementschefen anfört, och bemött en del andra synpunkter, men dessa hafva dock varit af mera formell art. Det starkaste skälet i motionen har dock af utskottet lämnats obesvaradt och anser jag vara det, att vid 1902 års löneroglering utnämndes det samma år 145 stycken telegrafister och 190 telefonister. Dessa 145 telegrafister fingo icke tillgodoräkna sig sin föregående extra tjänstgöringstid, men däremot fingo de 190 telefonisterna en sådan förmån. Det kan icke vara rättvist att icke söka härvidlag upphjälpa telegrafisternas ställning. Nu utgå såväl departementschefen som utskottet ifrån, att de af motionärerna framlagda synpunkterna blifvit beaktade af kommittén, men då man vet, att så faktiskt icke är förhållandet, förfaller den invändningen. För öfrigt är det väl icke annat än rimligt, att Riksdagen beaktar denna sak. Här är icke fråga om att höja någon slutaflöning eller några löneförmåner, utan det är endast fråga om, att denna personal skall kunna något tidigare komma i åtnjutande af en högre lönegrad, på grund af att den gått så länge som extra ordinarie. Den extra ordinarie tjänstetiden, som en stor del af personalen fått gå, uppgår ända till 15 à 20 år. Jag vill betona, att jag inga-

lunda klagar öfver telegrafisternas löner, men jag vill det oaktadt göra en liten jämförelse, huru det ställer sig med afseende på lönerna för postverkets och telegrafverkets personal. Jag vill jämföra de kvinnliga postexpeditörerna och telegrafisterna, icke för annat än att därigenom visa, att vid dessa lönerogleringar af verken är det dock betydligt olika villkor, som hafva ställts upp, ehuru dessa verk äro reglerade endast två år efter hvarandra. En kvinnlig postexpeditör har 1,400 kronor i begynnelselön och efter 9 år 2,100 kronor såsom slutlön. En telegrafist har 1,260 kronor i begynnelselön och får omsider efter 12 år 1,800 kronor i slutlig lön. En kvinnlig postexpeditör har 1,400 kronor i pension, men en telegrafist 1,200. Så tillkommer på postverkets stat, att dess kvinnliga postexpeditörer just hafva denna rätt att tillgodoräkna sig af sin extra ordinarie tjänstetid den tid, som öfverskjuter 5 år, men detta få icke telegrafisterna. På sidan 38 i statsverkspropositionen finnes intagen en tabell, som utvisar under 10 års tid, huru många som blifvit antagna till extra, och det är icke mindre än 258 stycken, under det att endast 57 stycken kunnat befordras till ordinarie. Dessa missförhållanden afhjälptes visserligen vid 1902 års löneroglering, men det har dock haft den saken med sig, att en del af personalen icke kan nå de högsta löneklasserna, emedan de icke få räkna sig till godo den extra ordinarie tjänstetiden. De fått gå sin väg från verket utan att hafva nått den högsta aflöningen.

Nu kan man fråga, hvarför telegrafstyrelsen haft så stor extra personal. Skälet är, att när telefonen började, kunde telegrafstyrelsen icke sätta så stort antal på ordinarie stat, därför att den icke var viss på, om telefonen skulle utveckla sig till förmån eller till nackdel för telegrafien. Man ansåg det möjligt, att telefonen skulle rent af konkurrera ihjäl telegrafien. Därför ville man icke draga på sig en stor ordinarie personal, utan telefonisterna kommo till stor del att få stå kvar på extra stat. Detta har skapat en situation, som absolut icke varit till fördel för personalen. Emellertid, därigenom att denna personal stått på extra stat, har en ganska stor besparing nppstått eller, rättare sagt, icke uppstått en besparing, utan förorsakats en minskning i utgifter för statsverket, som icke uppgått till mindre än 184,000 kronor. Om man nu ser på den pekuniära sidan af saken, så blefve den utgift, som skulle drabba staten för 1911 om reservationen antoges, endast 26,220 kronor och hvilken kostnad går ned undan för undan och upphör efter en del år. Hela utgiften som skulle behöfva göras för att realisera detta förslag, skulle gå till omkring 100,000 kronor. Detta är icke så mycket i jämförelse med den minskning i utgifter, som staten haft.

Vid en löneroglering bör man naturligtvis så långt som möjligt söka öfverblicka de omständigheter, som inverka på den samma, men när man efter något år ser, att man begått en

*Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.*

(Forts.)

Angående
ändring i af
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.

(Forts.)

uppenbar orättvisa, vet jag intet skäl, hvarför man icke kan och bör ändra den saken.

Hvad slutligen konsekvenserna beträffar, så är det gifvet, att om sådana skola dragas, kommer det att ske på grund af Riksdagens beslut i fjol i postfrågan och ingalunda på grund af ett bifall till denna reservation. För att nu undanröja en punkt, där man skulle kunna tänka sig, att konsekvenser komma att dragas, hafva vi i vår reservation tagit bort linjeingenjörerna, så att man icke skulle kunna göra jämförelser med förhållandena inom postverket och på det sättet gifva anledning till ytterligare framställningar. I förhoppning att kammaren välvilligt ville beakta, hvad jag nu yttrat, yrkar jag bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Som herrarna förstå afser denna motion att gifva nya goda förmåner åt vissa i telegrafverkets tjänst anställda personer. Med anledning häraf ber jag att få påminna kammaren om, att telegrafverkets löneroglering är fastställd för tre år sedan. Förra året var postverkets löneroglering före i kammaren, och då fingo postexpeditörerna den stora förmånen att räkna sig till godo sin extraordinarietid utom 5 år. Nu komma tjänstemän från telegrafverket och göra gällande, att då postverket fick en sådan förmån, böra telegraf-tjänstemännen få den också. Här ser man, huru farligt det är att vid dessa lönerogleringar lämna någon sorts extra förmån åt något verk. Däraf komma farliga konsekvenser. Friherre Falkenberg har gjort en jämförelse mellan de löneförmåner, som lämnats postverkets tjänstemän, och dem, som lämnats telegrafverkets, och han fann, att i det hela har postverket blifvit bättre tillgodosedt än telegrafverket. Det är möjligt, att så skett, men jag kan konstatera, att vid behandlingen af postverkets stat i fjol, var det åtminstone statsutskottets och, jag tror, äfven Riksdagens mening att gifva samma förmåner, som telegrafverket fått. Det var den ledande tanken. Det är ledsamt att höra af friherre Falkenberg, att vi icke lyckats utan varit mera frikostiga mot postverket än mot telegrafverket. Men jag tror icke, att, äfven om han skulle kunna leda detta i bevis, det kan vara skäl för kammaren att endast tre år efteråt gifva nya förmåner åt telegrafverket.

Friherre Falkenberg sade, att i fall man begått ett uppenbart misstag år 1907, skola vi rätta det nu. Men huru kan friherre Falkenberg tro, att vi skulle gå in på ett sådant resonemang, som att ett uppenbart misstag begåtts? Han bör väl tvärtom tänka sig, att gå vi in på hans resonemang, kommer det att medföra ganska farliga konsekvenser vid fastställande af många andra lönestater. För detta böra vi akta oss.

När jag först läste herr Nilssons motion och hörde friherre Falkenberg och andra personer i utskottet tala för den, trodde

jag verkligen, att det skulle vara mycket synd om dessa telegraf-tjänstemän, som det är fråga om. Men nu lämnar friherre Falkenberg oss den upplysningen, att ett bifall till herr Nilssons motion icke skulle medföra farliga konsekvenser, därför att det kommer endast att under de fyra första åren kosta statsverket ungefär 25,000 kronor årligen och under hela tiden 100,000 kronor, och att sedan skulle det icke blifva någon skillnad. Men däraf framgår alltså, att efter de fyra åren få dessa telegraf-tjänstemän, om hvilka det skulle vara synd, tillräckliga löner, äfven enligt friherre Falkenbergs åsikt. Under sådana förhållanden tycker jag icke, att det är någon skriande orättvisa, man här talar om.

Ett hufvudskäl, som motionären och äfven telegrafstyrelsen omtalat, men på hvilket friherre Falkenberg antagligen till följd af diskussionen i statsutskottet för några dagar sedan icke ingick, var, att kommittén, som uppgjorde förslag till stat för telegrafverket, föreslog en bestämmelse därom, att telegrafstyrelsen skulle hafva rätt att flytta upp tjänstemän i högre löneklass, i fall den ville. Denna bestämmelse ströks af Riksdagen. Nu säger motionären och äfven telegrafstyrelsen, att om denna bestämmelse fått kvarstå, hade någon särskild framställning i detta ämne icke behöfts. Men man måste tänka på, hvad som var motivet till denna bestämmelse. Det var visst icke att kunna bereda några särskilda förmåner för större grupper af tjänstemän, utan att man därigenom skulle kunna få särskildt dugliga krafter i telegrafstyrelsens tjänst och hindra sådana att lämna den och ägna sig åt enskild verksamhet. Jag tror icke, att friherre Falkenberg kan säga, att alla dessa 110 telegrafister, som det nu är fråga om, hafva den framstående förtjänst, att man för att hindra dem att lämna telegrafverkets tjänst bör bereda dem dessa förmåner. Således tror jag icke, att äfven om Riksdagen bifallit den bestämmelsen, som kommittén föreslagit, telegrafstyrelsen kunnat begagna den på det sätt, som den sagt sig kunna hafva gjort och motionären trott. Jag hoppas, att herrarna läst hvad som står på sid. 11 i utskottets utlåtande. På sjunde raden nedifrån finns ett tryckfel, som jag vore tacksam, om herrarna ville ändra. Där står: »Den af kommittéerade föreslagna bestämmelsen skulle nämligen, enligt hvad i *motionen* uttryckligen uttalas» etc., men det skall vara: »i *motiveringen* uttryckligen uttalas», ty motionären aktade sig visligen för att tala om det i motionen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Grefve von Rosen, Fredrik: Reservationen innefattar, som herrarne veta, en önskan, att de tjänstemän vid telegrafverket, som varit anställda såsom ordinarie eller extra ordinarie den 1 januari 1908, skulle få räkna sig till godo så stor del af tiden

Ändring i af-löningsreglementet för telegrafverket m. m.

(Forts.)

*Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.* för tjänstgöringen såsom extra ordinarie, som öfverskjuter fem år. Utskottet har grundat sitt afslagsyrkande på det skälet, att det skulle vara betänkligt att redan tre år efter det löneregleringen blifvit genomförd antaga en öfvergångsbestämmelse för denna stat. Emellertid tyckas mig åtskilliga omständigheter tala mot det slut, hvartill utskottet kommit och för reservanternas uppfattning.

(Forts.)

Såsom redan af en föregående talare framhållits, började telefonen att spela en stor roll i början af 1880-talet. Man visste icke då, huru telefonväsendet skulle komma att inverka på telegrafien, om användningen af telegrafien skulle därpå minskas eller ökas. Det visade sig snart nog en ökning, men under de år som gått, innan visshet i detta afseende vunnits, hade man tvingats att utöka personalen utan att dock kunna anställa den på ordinarie stat. Detta gjorde, att en ofantlig mängd extra ordinarie antogs, och deras antal växte under årens lopp, så att en stor del fick gå femton till tjugu år, innan de kunde bli ordinarie.

När löneregleringen genomfördes, hade rättvisan kraft, att dessa ordinarie tillförsäkrats att för löneförhöjning räkna sig till godo extraordinarietiden, när den uppgick till ett visst antal år, och detta framträder så mycket bjärtare, som en liknande förmån ungefär samtidigt bereds postverkets motsvarande löntagare. När år 1909 postverket fick sin lönereglering, tillerkändes nämligen postexpeditörerna en dylik förmån. Det är naturligt, att funktionärerna inom telegrafverket måste finna det icke allenast hårdt utan ock orättvist, om de icke kunna få samma fördel som kamraterna inom annat verk. Den nu ifrågasatta bestämmelsen har för öfrigt karaktären af öfvergångsstadgande, så att genom ett bifall till reservanternas förslag skulle icke en stadigvarande löneförhöjning beviljas utan endast bidrag för några år.

Det har yttrats här, att i fråga om postpersonalen ett misstag begåtts. Jag skulle vilja säga, att något misstag icke är begånget, men att man är på väg att begå en orättvisa. När man kan förekomma något sådant, bör man söka göra det. För öfrigt kommer kammaren troligtvis att snart behandla löneregleringar äfven för andra verk, och om det då träffats olika bestämmelser för post- och telegraaffunktionärerna, blir det rätt svårt att fatta sitt beslut i fråga om dessa senare verk. Saken blir betydligt klarare genom att bevilja hvad reservanterna påyrkat.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Friherre Falkenberg: Jag skall be att endast få säga några ord i anledning af grefve Wachtmeisters yttrande. Han sade, att han i början nästan tyckte, att det var synd om dessa telegrafister, men att han sedan erhöll sådana uppgifter, att han ångrade sig. Dessa uppgifter skulle innebära, att de föreslagna tilläggen icke

vore så betydande, de uppginge ju endast till ungefär 25,000 kronor om året och sammanlagdt till 100,000 kronor. Jag vill däremot säga, att detta beror på, huru man ser saken. Jag tycker, att från personalens synpunkt är det ganska långt att vänta, tills de fyra årens öfvergångstid gått till ända.

*Angående
ändring i af-
löningsregle-
mentet för
telegrafverket
m. m.*

(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att med anledning af de yrkanden, som där- under framstälts, propositioner komme att göras särskildt beträffande mom. a)—c) i ett sammanhang och därefter angående mom. d).

Vid framställd proposition rörande mom. a)—c) biföll kam- maren hvad utskottet i dessa mom. hemställt.

Beträffande härefter mom. d), yttrade vidare herr talmannen, hade i afseende därå yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid momentet afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

I förevarande punkt hade utskottet, i anslutning till Kungl. Maj:ts under punkt 3 af föreliggande hufvudtitel i statsverks- propositionen därom gjorda framställning, hemställt, att Riksdagen måtte

dels i fråga om kontanta aflöningsförmåner för läkaren vid Visby hospital samt öfverläkare och sysslomän vid vissa andra statens hospital och asyler godkänna det i statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden den 14 januari 1910 intagna förslag till lönestat, att träda i kraft den 1 januari 1911;

dels bestämma, att i fråga om öfverläkarbefattningen vid Uppsala hospital och asyl lönestaten skall äga tillämpning endast under förutsättning att tjänsten skiljes från professorsbefattningen i psykiatri vid Uppsala universitet;

dels medgifva de i staten upptagna tjänstemän följande natura- förmåner: boställsvåning med bränsle samt elektrisk belysning, där sådan anordnats, dock att läkaren och sysslomannen vid Visby hospital icke äga rätt till några naturaförmåner;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari 1910 omförmälda allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de öfverläkare, läkaren vid Visby hospital och sysslomän tillförsäkrade aflöningsförmåner;

dels medgifva, att under läkarens vid Visby hospital semester hans vikarie skall äga åtnjuta enahanda aflöningsförmåner, som tillkomma biträdande läkare vid hospital, jämte resekostnadser- sättning;

dels medgifva, att det belopp af högst 34,300 kronor, som

*Angående
lönerreglering
för vissa be-
fattningshaf-
vare vid sta-
tens hospital
och asyler.*

*Angående
lönereglering
för vissa be-
fattningshaf-
vare vid sta-
tens hospital
och asylar.*

(Forts.)

af Riksdagen beviljats till arfvoden åt tjänstemän, hvilka ej äro upptagna i hospitalens och asylernas lönestater, höjes med 5,600 kronor till högst 39,900 kronor, på det att Kungl. Maj:t må komma i tillfälle att bestämma arfvodet till de vid statens anstalter för sinnessjuka anställda bokhållare till 1,000 kronor om året med rätt för dem till bostad med möbler och sängkläder, lyse, bränsle, tvätt och första klassens kost eller, där sådan ej finnes, allmänna klassens kost och 200 kronor såsom kostförbättringspenningar samt till en arfvodesförhöjning å 300 kronor efter fem års väl vitsordad tjänstgöring;

dels medgifva, att vid ett hvart af Sätters hospital och Västerviks hospital må anställas en hospitalsläkare, en biträdande läkare och två underläkare mot den kontanta aflöning och de förmåner i öfrigt samt under de bestämmelser och villkor, som beträffande sådana befattningar vid rikets hospital och asylor blifvit i enlighet med 1907 års Riksdags beslut genom kungl. bref den 28 juni samma år af Kungl. Maj:t fastställda; samt

dels medgifva, att hvad som erfordras för beredande af ifrågavarande aflöningsförmåner skall utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll, utom hvad angår ålderstilläggen till öfverläkare, läkaren vid Visby hospital, hospitalsläkarna vid Sätters hospital och Västerviks hospital samt sysslomän, hvilka skola påföras sjätte hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Vid föreliggande punkt hade reservation anförts af herrar *O. Jonsson, H. Andersson, P. Olsson, J. A. Sjö, G. Odqvist, A. Ekman, K. V. Rydén, J. Ström, J. J. Byström, E. A. Nilson, A. C. Lindblad* och *C. G. Thor*, hvilka funnit den aflöningsförhöjning beträffande öfverläkarna vid Göteborgs, Härnösands och Piteå hospital, som fastställande af de föreslagna beloppen skulle innebära, eller från 6,000 till 7,000 kronor, väl hög, och därför hemställt, att tjänstgöringspenningarna för en hvar af dessa tre öfverläkare borde bestämmas till 2,000 kronor i stället för af utskottet tillstyrkta 2,500 kronor.

Herr Jonsson: Då man antecknat mig som reservant vid denna punkt, torde det vara på sin plats, att jag i korthet anger de skäl, som för mig varit bestämmande vid voteringen inom utskottet. De äro mindre besparingen för statsverket — den blir ju endast 1500 kronor om året, i händelse reservationen bifalles — än de konsekvenser, som kunna praktiskt följa af ett bifall till utskottets förslag.

Af betänkan det och statsrådsprotokollet finna herrarna, att medicinalstyrelsen hade föreslagit 6 olika lönegrader för öfverläkarna och en läkare, i Visby. Löneregleringskommittén har minskat gradernas antal till 4. För att komma till detta resultat har kommittén, hvilken Kungl. Maj:t följt, nödgats se bort från hospitalens storlek, så att hospital med under 300 patienter och

något däröfver hafva likställts beträffande lönerna för öfverläkarna vid hospital med 800—1200 patienter. Medicinalstyrelsen föreslog för öfverläkarna vid Härnösands och Göteborgs hospital en aflöning af 7,000 kronor, men ansåg, att öfverläkaren vid Piteå hospital, som blott är något större, borde hafva 7,500 kronors aflöning, därför att lefnadskostnaderna däruppe äro något högre, hvarjämte äfven de besvärliga kommunikationerna fått spela in. Det är svårt att tillmäta detta skäl någon egentlig betydelse, när man ser, att enligt förslaget sysslomannen vid Piteå hospital skulle få samma aflöningsbelopp som sysslomän vid sydligare belägna hospital af samma storlek. Således tänker man lätt, att det är fråga om att gifva öfverläkaren vid Piteå hospital en särskild favör, som kanske icke är så grundad på åberopade förhållanden som på det skälet, att man sökt att för platsen få behålla en bra karl.

Det är gifvet, att om utskottets förslag med afseende på lönebeloppen för öfverläkarna bifalles, skall det icke dröja länge, förrän nya framställningar komma till Riksdagen från öfverläkarna och direktionerna för de större hospitalen, och för att undvika detta har jag sållat mig till reservanterna i tro, att man genom ett bifall till reservationen skulle kunna undgå den där dansen med löne regleringar, då den ena eller andra gruppen af tjänstemän, t. ex. vid telegrafverket, anser sig sämre behandlad än en grupp inom ett annat verk, som blifvit regleradt senare.

Jag yrkar bifall till reservationen, ehuru det kan komma på ett ut, ty *här* går naturligtvis utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag skall be att få börja, där herr Olof Jonsson slutade. Han sade nämligen, att ifall kammaren och Riksdagen bifaller utskottets förslag, så få vi en del nya framställningar om löneförhöjning. Jag tror, att det blir alldeles tvärtom. Kungl. Maj:ts förslag hvilat på ett förslag af kommittén, hvilken utgått från den enligt mitt sätt att se saken mycket riktiga utgångspunkten att sätta läkarlönerna vid alla dessa större hospital lika och till samma höjd, som vid löne regleringarna bestämts för tredje gradens ämbetsmän. Herr Olof Jonsson säger, att det är orätt, och de andra reservanterna tycka som han, att det är orätt att sätta lönerna för öfverläkarna i Piteå, Härnösand och Göteborg på samma höjd som lönerna vid de största hospitalen. Jag ber då först att få fasta uppmärksamheten på, att vid de allra största hospitalen hafva öfverläkarna mycket mera hjälp än vid de mindre, och därtill kommer just, att platsen vid Piteå hospital, som man nu talar om, är ytterst svår att besätta på grund af den nordliga belägenheten, som icke frestar många att söka sig dit. Äfven kan man åberopa det viktiga skälet, som med styrka af regeringen häfdades för tre eller fyra år sedan, då förslag framlades om lönetillökning

Angående löne reglering för vissa befattningshafvare vid statens hospital och asylor.
(Forts.)

Angående
lönereglering
för vissa be-
fattningshaf-
vare vid sta-
tens hospital
och asylor.

(Forts.)

för de lägre hospitalsläkarna, eller att då det här är fråga om en gren af läkarebanan, som icke är så lockande, och på samma gång är af synnerlig vikt, att dessa platser blifva väl besatta, är det af stor betydelse, att Riksdagen icke visar sig njugg i afseende på lönerna. Ett mycket talande skäl för att sätta lönerna vid de tre af herr Olof Jonsson omtalade mindre hospitalen lika höga som de andra är, att ifall man sätter lönerna lägre än vid de andra, kommer gifvetvis, om man får en duglig person på en sådan plats, denne att söka sig därifrån till de större hospitalen, där aflöningen är bättre, och det kanhända är mycket lättare att få biförtjänst genom enskild praktik. Detta skäl synes mig vara det starkaste för att bevilja samma lön för alla dessa hospitals-öfverläkare, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmanne, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr O. Jonsson m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Sedermåra gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 4 och 5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 6—8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkterna 16 och 17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19—21.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

Med anledning af hvad Kungl. Maj:t i en till Riksdagen af-
låten proposition, nr 35, af den 28 januari 1910 därom före-

slagit, hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte medgifva:

a) att det å vattenfallsstyrelsens stat uppförda anslaget till expenser m. m. finge från och med år 1911 höjas med 10,000 kronor eller från 16,000 kronor till 26,000 kronor;

b) att för bestridande af kostnaderna för vattenfallsstyrelsen enligt af Riksdagen för styrelsen godkänd stat finge från och med år 1911 tills vidare årligen utgå af inkomsterna från Trollhätte kanalverk ett belopp af 26,000 kronor och af inkomsterna från Trollhätte kraftverk ett belopp af 44,000 kronor;

c) att för ändamål, som skulle tillgodoses genom det å vattenfallsstyrelsens stat uppförda anslaget till expenser m. m. finge under år 1910 af inkomsterna från Trollhätte kraftverk användas ett belopp af 10,000 kronor; samt

d) att för gäldande af kostnaderna för af vattenfallsstyrelsen under år 1909 verkställda undersökningar och utredningar rörande vissa vattenfall m. m. finge af inkomsterna från Trollhätte kraftverk användas ett belopp af högst 3,500 kronor.

Reservation hade anförts af herrar grefve *A. F. Wachtmeister*, *E. A. G. A. Wijkander*, grefve *C. O. Taube* och *O. Björklund*, hvilka ansett, att den del af motiveringen, som började med orden »Därjämte har utskottet» och slutade med orden »en dylik förflyttning», icke bort i utlåtandet inflyta.

Herr statsrådet grefve *Hamilton*: Här har utskottet endast tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, men icke desto mindre nödgas jag att någon stund taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, detta med anledning af den motivering, som föregår detta tillstyrkande. Jag anser denna motivering vara i visst hänseende ur rent principiell synpunkt betänkelig. Såsom herrarna sett, och det framgår af statsverkspropositionen, har vattenfallsstyrelsen i sin redogörelse för sitt anslagsbehof bland annat omnämnt, huruledes, då numera kraftstationen vid Trollhättan nalkas sitt färdigbyggande och då numera vattenfallsstyrelsen är förlagd i Stockholm och fått mycket viktiga utredningar att här utföra, vattenfallsstyrelsen har för afsikt att flytta en del af personalen vid konstruktionskontoret i Trollhättan till Stockholm, där naturligtvis i alla händelser på grund af de arbeten, som åligga vattenfallsstyrelsen, en del konstruktionsarbeten måste utföras. Detta uttalande har föranlett utskottet att göra ett yttrande på sidan 43, där det heter: »Därjämte har utskottet velat, beträffande den enligt statsrådsprotokollet ifrågasatta förflyttningen till Stockholm af en stor del af den å kraftverksanläggningens i Trollhättan konstruktionskontor anställda personal, uttala, att utskottet ej är öfvertygad om lämpligheten eller nödvändigheten för närvarande af en dylik förflyttning.»

Angående medel till bestridande af kostnaderna för vattenfallsstyrelsen.

Angående
medel till be-
stridande af
kostnaderna
för vatten-
fallsstyrelsen.

(Forts.)

För att först hålla mig till själfva frågan om lämpligheten och nödvändigheten af en dylik förflyttning, har jag redan afgifvit anledningen till, att vattenfallsstyrelsen har för afsikt att göra detta, men jag skall be att få utveckla detta närmare, då jag icke lyckats öfvertyga utskottet om lämpligheten och nödvändigheten häraf, genom att här för herrarna uppläsa en promemoria i ämnet, som på min begäran chefen för vattenfallsstyrelsen öfverste Hansen, aflämnat och som varit känd inom utskottet. Den lyder sålunda:

»P. M.

rörande anordnande af ett centralt konstruktionskontor för vattenfallsstyrelsen i Stockholm.

För närvarande utföres konstruktionsarbetet på tvänne skilda platser, nämligen dels i Trollhättan dels i Stockholm.

I Trollhättan hafva utarbetats samtliga konstruktioner till Trollhätte kraftverk samt det förslag till ombyggnad af Trollhätte kanal, som af Riksdagen antagits. Dessa arbeten hafva utförts under närmaste ledning af arbetschefen vid kraftverksanläggningen, löjtnant G. Malm, samt, så länge jag hade min bostad i i Trollhättan, under mitt ständiga öfverinseende. Under sådana förhållanden, och så länge konstruktionsgöromålen endast gällde Trollhätteverket, var denna organisation gifvetvis den bästa.

Men efter vattenfallsstyrelsens inrättande och min flyttning till Stockholm ställer sig saken annorlunda. För att utföra det konstruktionsarbete, som varit erforderligt för utarbetande af förslag till bland annat de ifrågasatta kraftverken vid Vakkokoski, Porjus och Älfkarleby, har styrelsen måst upprätta ett konstruktionskontor jämväl i Stockholm, och ett sådant måste i större eller mindre utsträckning ständigt finnas, för så vidt som styrelsen skall kunna fylla sin enligt instruktionen densamma åliggande uppgift att uppgöra förslag till tillgodogörande af statens vattenfall, att föreslå och eventuellt vidtaga åtgärder ägnade att främja tillgodogörandet af vattenkraften inom landet m. m. dylikt. Det är då till en början uppenbart, att man genom centralisering af konstruktionsarbetet skall kunna väsentligt förenkla och förbättra arbetssättet. Den specialkänedom inom dylika områden, som finnes på ett håll, kan därigenom på bästa sätt komma det hela till godo. En specialist på konstruktioner i armerad betong vid Trollhättan har exempelvis kanske icke ständigt sysselsättning just med denna detalj utan måste utföra äfven annat arbete i ganska stor utsträckning, medan samtidigt en dylik person måhända ej står till buds å stockholmskontoret. Skulle sammanslagning ske, finge personen i fråga mera jämnt arbeta och därmed fullkomna sig i sin bransch till båtнад för resultatet. Att han icke med fördel kan sändas af och an torde vara själfklart. En högst väsentlig fördel skulle vidare ligga däruti, att man

bättre kunde för den ena uppgiften draga fördel af, hvad som finnes gjordt för lösning af en annan, hvarjämte en mera genomförd standardisering i fråga om liknande konstruktioner liksom beträffande leverans- och hållfasthetsbestämmelser m. m. själf-fallet blefve åstadkommen. Att summan af aflöningar liksom af kostnader för administration, litteratur, expenser och dylikt vid en centralisering måste blifva minskade, torde vara själfallet.

Angående medel till bestridande af kostnaderna för vattenfallstyrelsen.

(Forts.)

Anmärkas bör, att hvad som ofvan sagts gäller det hufvudsakliga konstruktionsarbetet. Särskildt om anläggningarna utföras direkt genom styrelsens försorg, måste alltid på arbetsplatsen utarbetas vissa detaljer, hastigt påkommande konstruktionsuppgifter, ritningar till transportanordningar och dylikt, men för detta ändamål behöfves i allt fall särskild arbetskraft, som står direkt under vederbörande arbetsledares befäl. I den mån anläggningen utföres på entreprenad, minskas behofvet af dylikt genom styrelsens försorg utfördt ritarbete på arbetsplatserna.

Erkänner man emellertid fördelarna af kontorens sammanslagning och af konstruktionsarbetets utförande på samma plats — och detta måste väl hvarje med dylika förhållanden förtrogen medgifva — följer däraf, att centralpunkten skall vara Stockholm, där styrelsen har sitt säte, där rikligare tillgång till facklitteratur finnes, och där specialister lättare finnas tillgängliga för rådfrågning.

Så bunden som undertecknad genom en mångfald göromål numera är vid sitt ämbetsrum i Stockholm, är det för honom rent af en omöjlighet att tillräckligt noggrant följa med och leda ett konstruktionsarbete, som utföres på annan ort, utan måste ledningen häraf till största delen öfverlämnas till de underlydande tjänstemännen. För dem är det äfven till olägenhet att i många fall behöfva vänta på ett godkännande af ritningar eller på order i afseende på ritarbetet, hvilka icke kunna gifvas utan direkt muntlig öfverläggning i sammanhang med demonstratörer å ritningarna.

Det torde äfven utan vidare få anses olämpligt, om exempelvis utarbetande af ritningar till kraftverket i Norrbotten, vid Älfkarleby, eller vid Motala ström skulle utföras i Trollhättan och sedan anläggningen där slutförts kanske till någon annan landsort, då den ansvarige chefen och styrelsens »biträdande ingenjör» äro stationerade i Stockholm.

Till sist vill jag påminna därom, att järnvägsbyggnadernas hufvudkontor är förlagdt till Stockholm ehuruval järnvägsanläggningarna pågå inom olika delar af landet.

Med erinran därom, att frågan helt enkelt gäller placering af biträden, tillfälligt anställda för arbeten, hvilka Kungl. Maj:ts och Riksdagen anbefallt styrelsen utföra, får jag förklara, att, så snart styrelsens verksamhet omfattar anläggningar på flera

*Angående
medel till be-
stridande af
kostnaderna
för vatten-
fallsstyrelsen.*

(Forts.)

platser, den ifrågasatta centraliseringen af konstruktionsarbetet till Stockholm enligt min bestämda mening leder till de bästa resultaten.

Stockholm den 4 mars 1910.

F. Vilh. Hansen.»

Då utskottet icke ansett sig ha blifvit öfvertygad, att det är lämpligt, att konstruktionskontoret flyttas till samma ort, där styrelsen har sitt säte, har jag ansett mig böra framlägga denna fullständiga redogörelse för skälen. För mig synes det ligga i öppen dag, att ingen människa i en privat affär, om han skulle vara tvungen att vara bosatt i Stockholm och vara tvungen att arbeta på skilda orter i hela landet, skulle förlägga sitt konstruktionskontor i Trollhättan. Det vore gifvetvis för honom ytterst opraktiskt. Men det är dock icke den omständigheten, att jag icke alls blifvit öfvertygad af, hvad utskottet här uttalat, som gjort, att jag ansett det nödvändigt, att jag här uppträder, utan det är den enligt min tanke högst betänkliga principiella innebörden i detta uttalande. Herrarna veta ju väl, att vattenfallsstyrelsen är en direkt utbyggnad af Trollhätte kanals- och vattenverks styrelse, och det har uttalats, att den bör fotas på samma principer. Som denna, och de principer, som legat till grund för Trollhätte kanal- och vattenverks styrelse, uttalades först af Riksdagen år 1904, då Riksdagen, med förkastande af Kungl. Maj:ts dåvarande förslag till ordnande af denna styrelse, uttalade, att man här måste afvika från gamla mer eller mindre slentrianmässiga principer och slå in på den bogen att försöka få detta verk skött på ett mera affärsmässigt sätt. Sedan kom Kungl. Maj:ts proposition år 1905, hvori man försökte få dessa synpunkter tillgodosedda. Då väckte det ganska stora betänkligheter hos många i Riksdagen, att staten, då den drifver en affär, skulle tillämpa just de principer, som en klok privatman använder, när han drifver en affär. Det inskröpdes emellertid med mycken styrka, att om staten skall med framgång kunna drifva en industriell verksamhet, måste staten iakttaga detsamma, som den kloke private affärsmannen, nämligen att visserligen kontrollera och pröfva, men att åt den man, som ledningen lämnades till, gifva en helt annan handlingsfrihet, än den, som man i vanliga fall förunnar en tjänsteman. Annars, uttalades det, skulle man gifvetvis förkväfva den verksamhetslust och det begär till initiativ, som måste finnas hos chefen för detta verk. Dessa principer fortlefde ännu i Riksdagens minne i fjol, då dessa frågor voro före, men i år tyckas de, åtminstone i statsutskottet, vara förgätna. Och nu går man så långt, att man vill i ett enda slag göra allt, hvad man kan, för att inpressa denna anstalt till att blifva ett vanligt ämbetsverk. Huru tro herrarna, att det skall vara möjligt för chefen för vattenfallsstyrelsen att kunna röra sig med den

frihet, som erfordras, och huru skall han kunna behålla den verksamhetslust, som han äger, om han riskerar, att en så obehaglig sak som ett tillgännagifvande, att han ärnar förflytta en ritare eller en konstruktör från ett kontor till ett annat, skall granskas och klandras af svenska Riksdagen?

För mig, som alltid varit en liflig anhängare af den tanken, att man borde söka få in i statens verk de principer, som slogo igenom vid riksdagarna 1904 och 1905 har det uppväckt det största bekymmer, då jag sett, att statsutskottet velat slå in på en väg, som bär i rakt motsatt riktning, nämligen att man skall, långt ifrån att åt vederbörande lämna någon handlingsfrihet, öfva kritik och företaga kontroll äfven i fråga om de minsta detaljer.

Jag tror, att om Första kammaren låter detta uttalande kvarstå i motiveringen och det kommer in i Riksdagens skrivelse, så skola de ha fått rätt, som år 1905 uttalade den meningen, att det icke komme att lyckas för svenska staten att drifva affärsverksamhet under sådana former, som man tänkt sig, emedan Riksdagen inom kort skulle drifva in allt i de gamla byråkratiska formerna.

Grefve Klingspor: Jag tror, att herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet har i utskottets motivering lagt in en helt annan mening än den man däri bör inlägga, om man läser motiveringen med uppmärksamhet. Statsutskottet har icke sagt, att det är olämpligt att öfver hufvud förflytta konstruktionskontoret, utan statsutskottet har sagt, att utskottet tror att det för närvarande icke är lämpligt att flytta så stor del af personalen som det här är fråga om, till Stockholm. Det är ju så, som herr statsrådet också nämnde, att det finns ett konstruktionskontor i Trollhättan och ett här i Stockholm, och det är ju alldeles nödvändigt, att sådana konstruktionskontor finnas på båda dessa ställen. Vi veta emellertid, att rätt många arbeten ännu återstå ofullbordade i Trollhättan dels med afseende å kraftstationsanläggningen och dels med afseende på den nya kanalen, på hvilken man knappast har börjat arbeta ännu. Till alla dessa återstående arbeten behöfves naturligtvis ett konstruktionskontor. Nu befarade utskottet på grund af de uttalanden, som gjorts i statsverkspropositionen, att det var fråga om att alltför hastigt flytta hela denna personal hit och att det efter förflyttningen kunde tänkas, att vederbörande ångrade sig och funno, att så många personer icke hade bort förflyttas utan att en del hade bort stanna kvar i Trollhättan. Då är det ju bättre att så småningom förflytta dessa personer, och icke behöfva riskera att få förlägga dem till Trollhättan återigen, ty en sådan återflyttning af personal möter rätt stora svårigheter. Däremot, att från Trollhättan förflytta en och annan af personalen, går ju ganska lätt för sig.

Angående medel till bestridande af kostnaderna för vattenfallsstyrelsen.

(Forts.)

Angående
medel till be-
stridande af
kostnaderna
för vatten-
fallsstyrelsen.

(Forts.)

Det talades rätt mycket både på afdelningen inom utskottet och sedermera äfven i utskottets plenum om denna fråga och det framställdes äfven förslag att göra ett ganska kraftigt uttalande i motiveringen. Till slut öfverenskommo vi emellertid att det vore bättre att vi uttalade oss så moderat som möjligt, och därför skrefvo vi i motiveringen detta, som redan är uppläst. Jag skall emellertid be att få ännu en gång uppläsa de tre sista raderna. Utskottet säger, att det velat uttala, »att utskottet ej är öfvertygad om lämpligheten eller nödvändigheten för närvarande af en dylik förflyttning». Märk väl! Utskottet använder endast ordet »för närvarande». Detta yttryck är väl så moderat som möjligt och borde icke behöfva oroa hvarken vattenfallsstyrelsen eller vederbörande departementschef. Jag tror, att det är klokare att låta uttalandet stå kvar i motiveringen än att stryka denna passus, ty göra vi det, få vi måhända från Andra kammaren ett helt annat uttalande, ett sådant, som vi alls icke vilja hafva.

Jag ber att få yrka att motiveringen blir den af utskottet föreslagna.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Såsom kammaren finner har utskottet långt ifrån varit enhälligt ifråga om motiveringen till denna punkt. Det har icke varit alla, som inom utskottet biträdt densamma, utan ganska många kunde icke vara med om, att denna del af motiveringen skulle komma att inflyta i betänkandet.

Grefve Klingspor har velat för kammaren göra troligt, att detta är en mycket obetydlig fråga. Han sade, att det behöfs naturligtvis ett konstruktionskontor i Trollhättan liksom ett sådant erfordras i Stockholm, men då en mängd arbeten återstå i Trollhättan är det ej lämpligt förflytta personalen hit, ty man måste alltid ha några kvar i Trollhättan. Detta är ju sant, men nu finnes det ett stort kontor i Trollhättan och ett mycket stort kontor i Stockholm. Sistnämnda kontor kräfves nämligen för de stora planerna och de stora anläggningarna, som det åligger vattenfallsstyrelsen att utföra. Vid sådant förhållande synes det mig vara mycket mera praktiskt att förlägga det stora konstruktionskontoret till endast en plats, och jag finner, att i den promemoria, som herr statsrådet nyss läste upp, har den sidan af saken klart och tydligt framställts och motiverats.

I det stora hela ansluter jag mig till herr statsrådets uttalanden, när han nyss gjorde en framställning af denna fråga. Jag vill endast säga, att när herr statsrådet yttrar att de principer, som år 1905 fastslogos, nu synas vara totalt förgättna inom statsutskottet, jag tager mig friheten påpeka bland annat vår reservation, och jag ber honom vara öfvertygad om, att dessa principer häfdades inom utskottet.

Hufvudsakligen med stöd af hvad herr statsrådet anfört ber

jag få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen och hemställer således, att kammaren måtte besluta att ur motiveringens utsluta det stycke på 43 sidan i utlåtandet, som börjar med ordet »Därjämte» och slutar med ordet »förflyttning».

Angående
medel till be-
stridande af
kostnaderna
för vatten-
fallsstyrelsen.

(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, i afseende å föreliggande punkt annat yrkande ej förekommit, än att utskottets hemställan skulle bifallas.

På härefter gjord proposition biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Beträffande sedermera motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därpå yrkats, dels att utskottets motivering skulle godkännas, dels ock, af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid denna punkt afgifna reservation.

Därefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till grefve *Wachtmeisters* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 23—26.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkten 28.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 29.

Lades till handlingarna.

Punkterna 30—35.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36.

Lades till handlingarna.

Punkterna 37—45.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 46.

Lades till handlingarna.

Punkterna 47—50.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Punkten 52.

Utskottets hemställan bifölls.

Sista punkten.

Lades till handlingarna.

Vid ånyo skedd föredragning af jordbruksutskottets den 15 och 16 innevarande mars bordlagda utlåtanden:

nr 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra hospitalshemmanet Alboga nr 1 i Östergötlands län,

nr 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från $\frac{1}{2}$ mantal Flundrevalla nr 2 Berget eller Nolgård i Älfsborgs län,

nr 37, i anledning af väckta motioner med syfte att underlätta återgång af gjorda upplåtelser af afverkningsrätt å hemman i lappmarkerna,

nr 38, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att landets kalmarker må göras fruktbärande, och

nr 39, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot mausergevärs användande vid jakt,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 32, angående val af två fullmäktige i riksbanken och af tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk; och

nr 33, angående val af ordförande och tre fullmäktige i riksgäldskontoret jämte tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

nr 34, för friherre B. K. J. Langenskiöld och ledamoten af Riksdagens Andra kammare S. Th. Palme att vara fullmäktige i riksbanken;

- nr 35, för tre suppleanter för Riksdagens fullmäktige i riksbanken;
 nr 36, för ordförande och två fullmäktige i riksgäldskontoret,
 nr 37, för godsägaren m. m. K. F. G. Almqvist att vara fullmäktig i riksgäldskontoret; samt
 nr 38, för tre suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 4,38 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 22 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Upplästes följande till kammaren inkomna

Dödsbevis.

1. Att *Erik Wijk* med nedanstående
2. ålder: 74 år — månader — dagar;
3. civilstånd: gift;
4. samhällsställning: Grosshandlare, ledamot af Riksdagens Första kammare;
5. bostad: Göteborgs stad, Domkyrko-förs., n:o 17 Kungsports-avenyen;
6. afled å Grand Hôtel i Stockholm den 21 mars 1910 kl. 1 e. m.; Hufvuddödsorsak:
Kronisk luftrörsinflammation.

intygar härmed
 Stockholm den 21 mars 1910.

Erik Tengstrand.
 Legitimerad läkare.

Herr talmannen yttrade: Mina herrar! Ånyo har ett sorged bud blifvit oss bringadt; efter en lång och tärande sjukdom är vår förre kamrat, grosshandlaren Erik Wijk, icke mer. Under en lång följd af år hade han tillhört Riksdagen. Hans fosterländska sinne, hans flärdfria och vänsälla väsen hade i hög grad tillvunnit honom aktning och tillgifvenhet i denna kammare. Han var oss en trofast medarbetare. Frid och tack öfver Erik Wijks minne!

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen aflåta underdånig skrifvelse med anmälan om det timade dödsfallet samt den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten bland riksdagsmännen för Göteborgs stad; hvarefter ett i sådant afseende uppsatt förslag till underdånig skrifvelse upplästes och godkändes.

Herr statsrådet *Lindström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till lag om ändring i 19 och 20 kap. strafflagen;
- 2:o) med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, m. m.;
- 3:o) med förslag till förordning angående skogsvårdsafgifter;
- 4:o) angående ny aflöningsstat för statens landtbruksingenjörer och landtbruksstipendiater;
- 5:o) angående pension åt tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, vice härads höfdingen Eskil Stecksén, och
- 6:o) angående pension åt skrifbitrådet hos nedre justitierevisionen Amalia Charlotta Jansson.

Justerades protokollen för den 11, 12, 14 och 15 i denna månad.

Herr statsrådet Petersson erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller att för kammaren få tillkännagifva, att genom ett förbiseende vid tryckningen Kungl. Maj:ts propositioner nr 54 med förslag till lag om aktiebolag m. m. och nr 83 med förslag till lag om föreningar m. m. hafva blifvit behäftade med en ofullständighet därigenom, att den bestämmelse

som afser att angifva tiden, när de föreslagna lagarna skola träda i kraft, och som börjar med orden: »Denna lag skall träda i kraft den», eller »Denna lag träder i kraft den» utfyllts med tankstreck i stället för, såsom det rätteligen bör vara, med orden: »den 1 januari 1912».

Tryckta blad innehållande meddelande om denna rättelse komma att utsändas.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande förordning angående försäljning af brännvin; och

jordbruksutskottets memorial nr 40, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under riksstatens nionde hufvudtitel.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen;

nr 39, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, angående viss ny bestämmelse med afseende å vikt; och

nr 40, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående söndagshvila inom vissa arbetsområden.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 216, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 18, angående herr Christiernsons motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i och för ändrade bestämmelser rörande tillhandahållandet af lik för den anatomiska undervisningen, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen.

1:o) med förslag till lag om ändring i 19 och 20 kap. strafflagen;

2:o) med förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgivare och arbetare m. m.; samt

3:o) med förslag till förordning angående skogsvårdsafgifter, blefvo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående ny aflöningsstat för statens landbruksingenjörer och landbruksstipendiater.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående pension åt tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, vice häradshöfdingen Eskil Stecksén; och
 - 2:o) angående pension åt skrifbiträdet hos nedre justitirevisionen Amalia Charlotta Jansson.
-

Herr *Östberg, Johan*, afgaf en motion, nr 68, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter Kammararen åtskildes kl. 2,50 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
